

DE OVERHAAL

2021

HET DERDE EEUWFEST VAN DE POLDER HEERHUGOWAARD

- Preekhuizen in Heerhugowaard
- Van wie is de toren?
- Inbraak in Mina's hoeve in 1929

De Overhaal is een uitgave van
de Stichting Historisch Heerhugowaard

Copyright St. Historisch Heerhugowaard

Colofon

Stichting Historisch Heerhugowaard

Opgericht 22 augustus 2005

Bestuur

Gemma Groot, voorzitter
Mart Kuiper, secretaris
Mirjam Appelman-Rood, penningmeester
Petra Cevat, bestuurslid
Gerard Laan, bestuurslid, webmaster
Peter Mul, bestuurslid
Rob Estoppey, bestuurslid

Secretariaats- en redactieadres

Omring 75
1702 NC Heerhugowaard
Tel. 06 51429174
E-mail:
kuiper4mart@xs4all.nl

Ledenadministratie

Petra Cevat
Rozenlaan 75
1702 TG Heerhugowaard
tel. 072 - 57 424 61
E-mail: r.cevat@quicknet.nl

Website

www.historischheerhugowaard.com

Webmaster

Gerard Laan, e-mail: einstein@multiweb.nl

Donateurs

Men kan donateur worden voor minimaal euro 12,50 per jaar, méér mag ook. Dit is inclusief toezending van het jaarboek De Overhaal.
Bankrekening Rabobank:
NL09 RABO 0113 8261 92 t.n.v. Stichting Historisch Heerhugowaard

Jaarboek De Overhaal. ISSN: 2589-7675

De Overhaal is een uitgave van de Stichting Historisch Heerhugowaard.

Voor leden/donateurs is het jaarboek gratis. Losse nummers zijn, zolang de voorraad strekt, na te bestellen voor € 8,00 plus € 3,50 verzendkosten

Copyright

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Redactie, vormgeving en opmaak

Rob Estoppey

Oplage

550 stuks

Druk

Zeeman Reclamegroep BV

Inhoud:

Pag.	1	Colofon en inhoud
Pag.	2	Voorwoord
Pag.	3	Preekhuizen in Heerhugowaard
Pag.	6	Geschiedenis van de Crossband
Pag.	8	De familie Weel op boerderij Vrede-Oord
Pag.	15	Van wie is de toren?
Pag.	18	Het dagboek van Bob Trijbetz
Pag.	19	Wie, wat, waar ???
Pag.	22	De Boerenleenbank in Heerhugowaard-Noordwaard-De Noord
Pag.	28	Oudeman Transport bestaat 90 jaar
Pag.	32	De Nieuwe Weg wordt Sportlaan
Pag.	35	Herinneringen aan mijn kindertijd
Pag.	37	Het derde eeuwfeest van de polder Heerhugowaard
Pag.	42	Inbraak op Mina's hoeve in 1929
Pag.	45	Heerhugowaard-de Noord toen en nu en misschien nog iets daartussen
pag.	48	Heerhugowaard en zijn waterplas
pag.	49	Gebeurtenissen uit een niet eens zo ver geleden
pag.	50	"In den goeden ouden tijd"
pag.	51	folder wandelroute

Beste lezers,

Het jaar 2021 is weer een gedenkwaardig jaar. In 2020 namen we afscheid van Jan de Vries als bestuurslid en eind januari 2021 overleed Jan. Hij heeft ons veel kennis en materiaal nagelaten. Jan stapte vaak met zijn foto-toestel op zijn fiets om dia's en foto's te maken van zijn omgeving en van de veranderingen in Heerhugowaard. Daarnaast hield hij een kaartsysteem bij waarop hij schreef wat er te zien was op de dia en het jaartal. Van dat archief maken we regelmatig dankbaar gebruik van.

Op de website kunt u zijn 'In memoriam' lezen. We zullen Jan en zijn kennis missen.

Doordat het Covid-19 ook in 2021 nog steeds voor beperkingen zorgde, hebben wij als bestuur elkaar niet vaak gezien. We hielden onderling contact en er zijn binnen ons bestuur dan ook een aantal veranderingen ingezet. Ten eerste hebben we twee nieuwe bestuursleden kunnen begroeten. In de oproep van mijn voorwoord in 2020 stond, dat we op zoek waren naar een Kruizenaar en een Zuidender. Beide is gelukt. Mart Kuiper als Kruizenaar en Peter Mul als Zuidender komen ons bestuur versterken. Daar zijn we heel erg blij mee. Daarnaast heeft Rob Estoppey aangegeven dat hij zijn werk als secretaris en vooral ook als redacteur van de Overhaal wil overdragen. Hij blijft wel graag bij het bestuur als ondersteunende kennismedewerker. De komst van Mart en Peter maakt het gemakkelijker om de taken te verdelen. Mart neemt een deel van de taken van Rob over, o.a. zijn secretaris taken. Peter zal zich in de website gaan verdiepen.

De 17e Overhaal ligt ondertussen te wachten om in oktober bij u in de brievenbus te vallen. Daarnaast krijgt u bij deze Overhaal ook een brochure met daarin de wandeling van 2 kilometer door het oude Centrum van Heerhugowaard. Dit ter compensatie, omdat ook in 2021 de donateursmiddag geen doorgang zal vinden. Bij het samenstellen van de brochure heb ik regelmatig gebruik gemaakt van de verhalen uit onze 16 Overhalen. Met daarin veel herinneringen, weetjes, geschiedkundige verhalen en foto's. Deze jaarboeken zijn ondertussen al een grote bron van informatie geworden. Toch mooi dat zoveel mensen hieraan hebben meegewerkt. Mijn oproep blijft dan ook, zeker nu Rob Estoppey stopt als redacteur, om uw herinneringen op te schrijven en deze met ons te delen. Er schuilen zeker veel schrijvers onder u. Laat het ons weten.

De berg Overhalen van 2020, wachtend om bij u in de brievenbus te komen, minus 100 per post versuurde enveloppen.

Ik wens u, namens het bestuur, Rob Estoppey, Mirjam Appelman-Rood, Gerard Laan, Petra Cevat, Mart Kuiper en Peter Mul veel leesplezier in de 17de Overhaal. Blijf gezond en wellicht zien we u volgend jaar in De Brink op de donateursmiddag van 2022.

Gemma Groot, Voorzitter Stichting Historisch Heerhugowaard

PREEKHUIZEN IN HEERHUGOWAARD

Henk Komen

In het doopboek van de Rooms Katholieke kerk in Obdam werd op 11 augustus 1719 een zekere Cornelis ingeschreven in het bijzijn van Pieter Walksen en Aegt Claes. De pastoor vermeldde in de kantlijn waar zij vandaan kwamen: 'uijt de waert vant preekhuijs'. Wat zou dat zijn en waar lag dit preekhuis in Heerhugowaard? Zo'n naam klinkt protestants. De preek staat namelijk in de protestantse kerkdienst centraal. In katholieke kerken viert men de eucharistie. Maar op zoek naar het hoe en wat, komen we toch bij de katholieken uit.

In 1630 werd het meer De Waard drooggelegd en vestigden de eerste bewoners zich in de nieuwe polder Heerhugowaard. Daarvoor had zich in de noordelijke Nederlanden een grote omwenteling voorgedaan op het gebied van de godsdienst. In 1576 werd de Gereformeerde Kerk erkend als de officiële staatsgodsdienst. Het katholicisme werd verboden en de kerkelijke goederen in beslag genomen. Katholieken werden uitgesloten van publieke middelen en ambten. Zij mochten geen onroerend goed bezitten. De meeste geestelijken waren het land uit gevlucht of waren overgestapt naar de nieuwe religie. De gehele katholieke kerkelijke organisatie verdween. De katholieken werden gedwongen ondergronds te gaan. Het aantal trouw gebleven volgelingen van de katholieke kerk verschilde van plaats tot plaats. Wilde je een baan hebben als sjouwer bij de Waag dan moest je gereformeerd zijn. Was je aangewezen op ondersteuning door armoede of ziekte dan had je als katholiek nergens recht op. Op het platteland, met zijn overwegend agrarische bevolking, was de uitsluiting van publieke functies minder van belang dan in de steden. We zien de uitingen van het katholieke geloof daarom vooral op het platteland aan de oppervlakte komen.

Papisten en stoutigheden

De overheid kwam met strenge plakkatens (kennisgeving van de regering) tegen de katholieken, om alle godsdienstoefeningen te verbieden. In Zeeland, Friesland, Groningen en Drenthe werden de plakkatens zo streng doorgevoerd, dat er op den duur weinig katholieken overbleven. In Holland en Utrecht, waar de overheid verdraagzamer was, handhaafde zich een katholieke minderheid. Vooral op het platteland van

West-Friesland bleef men de katholieke kerk trouw. Rond het midden van de zeventiende eeuw was 65 tot 75 procent daar katholiek gebleven. De gelovigen kwamen bijeen in een woning of boerderij die we kennen als schuilkerk. Dat het ondergronds gaan niet altijd slaagde, leidde tot klachten van de gereformeerden over de 'papisten' en hun 'stoutigheden', dat zij uitvaartplechtigheden hielden en gebruik maakten van 'openbare wierookinge en ontsteeckingen der keersen'.

Rooms preekhuis

In een verslag uit 1649 over de 'paapse stoutigheden' in 't Veld komen we de naam 'preekhuis' tegen. Hier zien we de overeenkomst tussen schuilkerk en preekhuis. De pastoor Costerus had in dat dorpje, gelegen bij Niedorp, in het geheim een nieuwe statie (parochie) opgericht met een eigen 'rooms preekhuis' onder gebracht in een schuur. Er vond een bijeenkomst plaats van katholieken uit de wijde omgeving. Hulpbisschop De La Torre was daarbij aanwezig. Er waren zoveel gelovigen bijeen, zo'n drieduizend, dat dit wel moest opvallen. Dit kwam officier Herman van der Woude (de bewoner

Kaart uit 1680 van Veenhuizen met links boven het preekhuis (a) aan de Veenhuizerweg 42 en rechts onder het preekhuis (b) bij de Zuider Kaag sloot. Beide locaties worden als preekhuis voor Veenhuizen genoemd. Aan de Veenhuizerweg in 1733 en aan de Kaagsloot in 1743.

van de boerderij Torenborg aan de Middenweg 543 in Heerhugowaard) ter ore en stuurde de plaatselijke schout erop af om die illegale bijeenkomst uit elkaar te jagen. De La Torre kon nog ontsnappen, maar enkele kerkmeesters werden gearresteerd en er werd beslag gelegd op de inboedel van het preekhuis. Pastoor Costerus werd verbannen. De volgende dag kwamen soldaten uit Alkmaar en Hoorn. Het preekhuis werd tot de grond toe afgebroken.

We zien dus dat men in de zeventiende eeuw sprak over een preekhuis van de katholieken in plaats van een schuilkerk. Mogelijk is het begrip preekhuis de oorspronkelijke naam en is schuilkerk van later datum, maar er kan ook verschil zijn geweest tussen beide begrippen. Een preekhuis had veel zitplaatsen en weinig of geen liturgische ruimte. Later, toen het gebruik van preekhuizen oogluikend werd gedoogd, ontstonden vooral in steden, verborgen in huizen, complete kerkinterieurs en ging men spreken over schuilkerken. Dat gedogen ging wel gepaard met het jaarlijks betalen door de katholieken van enorme sommen geld, de zogenaamde recognitie gelden. Voorwaarden waren dat een schuilkerk van buiten op geen enkele manier herkenbaar was. De toegangsdeur mocht niet aan de openbare weg liggen. Op het platteland werden bovendien vaak als extra voorwaarden gesteld dat de schuilkerk zich buiten het dorp moest bevinden en alleen een rieten dak mocht hebben als teken van ondergeschiktheid aan de Gereformeerde Kerk.

Veenhuizen onder Obdam

In Heerhugowaard werd geen eigen statie opgericht. Toch mogen we ervan uitgaan dat de meesten die zich vanaf 1630 in de nieuwe polder vestigden katholiek zijn geweest. Zij waren aangewezen op de staties uit de naburige dorpen Oudkarspel, 't Veld, Obdam en Oudorp. De statie Obdam ontstond in 1635. Tot deze behoorden ook een deel van de parochianen van Hensbroek, van die van Veenhuizen, alsmede de parochianen van de Kaag (Opmeer). Uiteindelijk zijn er ook preekhuizen of schuilkerken in Heerhugowaard ontstaan, met name in Veenhuizen, zoals blijkt uit het doopboek van Obdam. Of in het preekhuis van Veenhuizen ook werd gedoopt is niet bekend. De vermelding in het doopregister gebeurde in Obdam. Het Veenhuizer preekhuis was een woning of boerderij waarin gewoond werd en dienst deed als hulpkerk van de statie Obdam. Het moet buiten het centrum van het dorp gelegen hebben en zeer waarschijnlijk voorzien van een rieten dak.

Maar waar stond dit preekhuis? In een opsomming van

onroerend goed behorend tot de nalatenschap van jonkheer Willem Maurits van Cats tot ter Coulster, heer van Veenhuizen (1670-1743), wordt gesproken over een perceel land '*gelegen aldaar groot vier geersen en zes sneezen genaamd het Zuider Kaagje, belend de Roomsche kerk te Veenhuizen*'. Volgens de historicus J. Belonje duidt deze tekst op een woning tussen de Noorder Kaagsloot en de Zuider Kaagsloot, gelegen midden in de Veenhuizerpolder, halverwege de Kerkweg en de Veenhuizermolen. Op dit stukje land heeft tot 1958 wel een huisje bestaan, maar dit komt pas voor op een kaart uit 1877. De laatste pastoor van het preekhuis in Veenhuizen was H. van Lottum, die van 1821 tot 1835 pastoor was van Obdam. Hij nam beurtelings in Obdam en in Veenhuizen de dienst waar. Deze situatie vond de pastoor blijkbaar op den duur niet houdbaar en vroeg aan de aarts-priester (er was toen nog geen bisschop) J. van Banning, toestemming om het preekhuis van Veenhuizen te sluiten. In 1825 is dit preekhuis opgeheven. De katholieken moesten toen ter kerke naar Obdam.

Veenhuizer preekhuis

Rob Baas van de stichting Oud Obdam-Hensbroek heeft hierover geschreven in hun jaarboek en merkt op dat er op de eerste kadastrakaarten, getekend tussen 1811-1832, op het door Belonje aangewezen perceel, geen bebouwing staat, terwijl er toen nog wel een preekhuis in Veenhuizen was. Dat preekhuis moet dan ergens anders gelegen hebben. Er is nog een verwijzing naar het preekhuis in Veenhuizen. Het verpondingsregister (belastinglijst) van Veenhuizen uit 1733 noemt als nummer 2 aan de Veenhuizer Middelweg (Veenhuizerweg): '*Een bequaam boerehuys en waarin de roomsche kerk is*'.

De Vluchtheuvel

Hoe dit nu precies zit met deze boerderij is niet duidelijk. Op de kaart van Uitwaterende Sluizen uit 1680 is deze boerderij te zien midden op een ruime kavel grond, maar op de eerste kadastrakaarten van 1811-1832 staat deze er niet meer en is vervangen door een andere, wel op dezelfde kavel, maar meer noordelijk gelegen (Veenhuizerweg 42). Deze boerderij had de naam 'De Vluchtheuvel' en lag op een terp. De oorspronkelijke boerderij uit 1680 is dus

De boerderij De Vluchtheuvel, Veenhuizerweg 42. Deze werd in 1962 gesloopt.

gesloopt (vervallen, verbrand?) en vervolgens vervangen door een nieuwe stolp met de naam De Vluchtheuvel, gelegen aan de noordelijke rand van het erf. Men vond het vaak functioneler om een nieuwe boerderij aan de rand van het erf te plaatsen in plaats van centraal. Maar wanneer is dit gebeurd? Werd het preekhuis van Veenhuizen in 1825 opgeheven omdat toen de boerderij aan de Veenhuizerweg was verbrand of gesloopt? Dat zou kunnen. Is de boerderij eerder verdwenen dan 1825, dan moet het preekhuis verhuisd zijn. Dat kan naar de nieuwe boerderij De Vluchtheuvel zijn geweest. Het precieze bouwjaar van deze boerderij is echter niet bekend. De boerderij werd in 1962 gesloopt.

Onduidelijk blijft de notitie uit 1743 uit de nalatenschap van de heer van Veenhuizen jonkheer Van Cats tot ter Coulster, dat de 'Roomsche kerk' te Veenhuizen bij een stukje land lag met de naam 'Zuider Kaagje', terwijl de

Boerderij De Jagersplaats aan de Huigendijk 11. Hierin was in de 17e eeuw een schuilkerk ondergebracht. In 2005 gesloopt.

verpondingslijst uit 1733 dit preekhuis plaatst aan de Veenhuizerweg. Van twee preekhuisjes in Veenhuizen in dezelfde tijd kan geen sprake zijn. We kunnen dus niet met zekerheid zeggen waar de op 11 augustus 1719 geboren Cornelis, uit het begin van ons verhaal, nu precies heeft gewoond. 'Uijt de waert vant preekhuijs' zo noteert de pastoor in Obdam. Dat is zeker. De roomse kerk aan de Veenhuizerweg, zoals genoemd in de verponding van 1733, lijkt mij waarschijnlijker dan de plaatsing door Belonje ergens aan de Zuider Kaagsloot, vooral omdat er op deze laatste locatie voor 1877 niets stond. Maar vreemd blijft het wel.

De Jagersplaats

Veenhuizen was niet de enige in de Waard met een preekhuis. In de boerderij de Jagersplaats aan de Huigendijk 11 bevond zich eveneens een preekhuis die als hulpkerk onder de statie Oudorp viel. De katholieken in het zuiden van de Waard vielen onder Oudorp. In 1654 wordt als eigenaar van deze boerderij Sijmon Widt genoemd. Zijn boerderij werd enige tijd als preekhuis gebruikt totdat de overheid achter deze 'paapse stoutigheid' kwam. Op bevel van de baljuw van Heerhugowaard, Jacob van Veen (naar hem is de Van Veenweg genoemd), werd de boerderij op 12 juli 1654 verzegeld door de schout Jacob Cromhout. Een totale sloop, zoals in 't Veld gebeurd was, bleef de boerderij bespaard. De naam Jagersplaats voor deze boerderij aan de Huigendijk is afkomstig van Zacheus de Jager die omstreeks 1700 eigenaar was. In 2005 werd de boerderij gesloopt voor de aanleg van een verkeersplein als onderdeel van de ringweg om Alkmaar.

Literatuur en bronnen

Baas, Rob, 2019. *Kerk-Cieraden en is hun herkomst te achterhalen? In het magazine nr. 35 van de Stichting Oud Obdam-Hensbroek*, pag. 40-45.

Dekker, Ed, 1993. *Veenhuizen van vroeger. Een oud dorp in jong Heerhugowaard*, pag. 44-45. Hensbroek.

Komen, Henk, 2006, 2011. *Stolpboerderijen in Heerhugowaard, deel I, pag. 92-95 en III, pag. 215-217. Schoorl.*

Komen, Henk, 2006. *Kapellen aan de dijk*, pag. 45-48. Wieringerwerf.

Noord-Holland Archief, Haarlem, *verponding Veenhuizen 1733, inv.nr. 151.1 nr. 582.*

R.K.-doopboek Obdam, 1719, www.vpnd.nl.

Wit, Aat, 1982. *Historie van de Niedorpen en Winkel*, pag. 70. Niedorp.

Geschiedenis van de Heerhugowaardse/kruizer crossband

Opgetekend door Piet de Goede tijdens een gesprek met Fred Oudhuis, manager van de Crossband

Rider: Een kop zwarte koffie.

Deze keer recente geschiedenis. Muziek is van alle tijden maar in geen tijdperk veranderde er zoveel als in de zestiener jaren. Overal schoten muziekbands als paddenstoelen uit de grond en in Heerhugowaard was (zonder alle anderen tekort te doen) de Crossband wel een van de meest bekendste.

Bij wie moet je zijn voor de feiten? Natuurlijk steun en toeverlaat, manager, boekhouder, 6e bandlid en zoals ze dat zelf zeggen de bindende factor van de Crossband (hij loste zelfs onderlinge (relatie) problemen op): Fred Oudhuis! Met Fred heb ik in mijn vorige leven nog in hetzelfde klaslokaal vertoefd. Ik vroeg hem om een "interview" en om in stemming te komen bezochten we eerst een hedendaags concert met enkele jeugdigen die ons na afloop bedankten voor de muziekles, (overigens wel van een ander kaliber dan de toenmalige Mavomuzieklessen van de heer van Boxtel).

Zoals het rasartiesten betaamt bediende ook Fred zich van een rider, de randvoorwaarden verbonden aan een optreden. Dit was een kop zwarte koffie: Ik ging zonder morren akkoord.

Babs, Istud Agas en the Curly Heads.

Het ontstaan: De band "Babs" (klinkt alleen lekker) 1968-1972 moet genoemd worden, deze bestond uit de oudere broers van de band "Istud Agas" (luister naar mij) 1970-1974 en een jaar na deze muzikale uitspatting ging het licht aan voor de Crossband! (uitleg overbodig). Het gezelschap begon te oefenen in de tulpenkoelcellen van de familie Oudhuis, échte idolen hadden ze niet en bovendien speelden ze natuurlijk de muziek die voor hun te "behappen" was. Daaronder de Stones, Joe Cocker, Heart, the Eagles, Rod Stewart en Herman Brood. Een dames achtergrondkoortje was onontbeerlijk: The Curlyheads die hun opleiding genoten hadden bij de Diatonica's: Nel de Vries en Cock Berkhout, beiden getooid met, u raadt het al, een flinke bos krullen.

In de begintijd kon nog worden volstaan met een eigen backline, dus ieder een eigen versterker en alles uiteraard zo hard mogelijk. Later moest er een PA system komen met een mengtafel en geluidsman in de zaal om een en ander beter op elkaar af te stemmen. De VOF Crossband leende daarvoor f 120.000,- en van 20 optredens per jaar moesten ze noodgedwongen naar twee perweek, één voor afbetaling en één voor "eigen zak".

Het artiestenleven.

Fred pluisde de toenmalige uitgaanspagina van de krant uit om de bakens te verzetten. Het eerste optreden ver buiten de parochie was in het verre Hellendoorn, 't Schaep heette het etablissement en er mocht pas opgetreden worden na de zaterdagavondmis, meteen om 20.00 uur. Niet soundchec-

ken of oefenen en om 23.45 uur het laatste nummer waarna steevast overheerlijke karbonades geserveerd werden. Die verwennerij verschilde wel per zaal, soms lekker vrij drinken maar ook 10 of slechts 5 consumptiebonnen. Texel, Balkbrug, Stramprooy, Valkenburg en vaste prik was ook de Dilligence in Heerlen. 's Middags al weg met de eigen verlengde maar ook trage Mercedes 508 in de dubbele cabine. De disco duurde daar tot middernacht en pas daarna moest de Crossband tot 04.00 uur aan de bak. Overnachten in een pension en maandagmiddag weer terug, allemaal voor een magere f 1500,- Toertrips werden ook gedaan, eerst Brabant, Overijssel en daarna nog Terschelling in één weekend.

Optreden met "de groten der aarde".

Het meest luxe optreden was voor onze Nederlandse militairen in Villa Franca bij het Gardameer in Italië. Het geluidssysteem werd met een Hercules vliegtuig ingevlogen en de heren artiesten werden uitzonderlijk in de waten gelegd: Overnachten in een luxe hotel, overdag werd er gekart en Venetië bezocht en de terugreis ging in het privévlucht van minister Joris Voorhoeve! (ons belastinggeld dus...). Ook waren er gezamenlijke optredens met de groten der aarde: Earth & Fire, Frizzle Sizzle, Centerfold, Dolly Dots en Gerard Joling die na een half uurtje handenwrijvend met het grote geld vertrokken en de Crossband de klus verder moest klaren.

Dionysiuskoor.

Als je vroeger een gitaar om je nek had viel je bij het vrouwelijk publiek zeker in de smaak en ook de Crossband had de gebruikelijke groupies. Fred, met alleen het Dionysiuskoor als muzikale achtergrond "profiteerde" daar ook van: Er werden regelmatig dames naar hem doorgestuurd, echter alleen als ze alle vijf de heren muzikanten niet aanstond... Maar hij is wel nog steeds bij zijn eerste Greetje in tegenstelling tot de meeste andere bandleden. Bepaalde populaire nummers konden soms niet ontbreken en als de moeilijkheidsgraad dat vereiste moest er extra geoefend worden. De eigen single Cube's Generation (met het hemelse piano-intro) kwam in 1984 uit en ook bijvoorbeeld Toto's "Home of the brave" zijn traktaties voor het trommelvlies. Vele kermissen zijn de revue gepasseerd en toen eind jaren 90 de live muziek verdrongen werd door disco en familieverplichtingen zich aandienenden pakten donkere wolken zich samen boven onze Crossband. Na 2000 werden nog wel meerdere reünies gehouden: bij SVW, Marlène, op de ijsbaan en met Break bij een toen echt véél te volle zaal Bleeker. Je liep dan over een laag kapotte bierglazen en moest jezelf een weg banen door de sigarettenrook maar een gezellige tijd was het wel!

Heeft u na deze muzikale trip heimwee gekregen dan raad ik u aan een optreden van de band "Maas" (o.a. ex-Crossbandleden) te bezoeken.

Crossband:
Cor de Vries, Moos de Vries, Jos oudhuis,
Ad Kamink en Co Oudhuis

Rest mij nog de leden te noemen in chronologische volgorde:

Bas: Richard Boekel, Co Oudhuis, Hans Kerkhof, Corno Burger.
Drums: Cor de Vries, John Does, Richard Rood, Andor Laan.
Slaggitaar: Ad Kámink, Ab Does (zang), John Hof (zang),
Toetsen: Walter Kocken, Ruud Legdeur, Vladimir Ivanov ,
Sologitaar: Moos de Vries en Robin de Ruiter (invaller).
Zang: Jos Oudhuis, Janneke van der Weert en Curly Heads: Cock Berkhout en Nel de Vries.
Geluid en tevens chauffeur: Jos de Vries en Co Oudhuis.

Fred Oudhuis met het fotografische en muzikale oeuvre van 'zijn' Crossband.

Promofoto van de Crossband:
vlnr: Hans Kerkhof, Richard Rood,
John Hof, Wladimir Ivanov en Moos de Vries

DE FAMILIE WEEL OP BOERDERIJ VREDE-OORD IN DE BERKMEER

Siem Bakker Nzn

In het gesprek met zuster Gré Rood in *De Overhaal* van 2019 leidde het spoor van haar herkomst naar het geboortehuis van haar moeder Geertje: een boerderij in de Berkmeer aan de Plempdijk nr. 2, die tot 2012 nog Vrede-Oord heette. In de prachtige boeken van Henk Komen over de stolpboerderijen in Heerhugowaard komt de geschiedenis van Vrede-oord niet voor, om de eenvoudige reden dat de Berkmeer buiten zijn onderzoeksterrein viel. Per 1 januari 1980 behoorde deze polder tot de gemeente Obdam. Een extra reden om aandacht te vragen voor de geschiedenis van Vrede-Oord en zijn bewoners. Van 1893 tot 2012 hebben hierop drie generaties Weel geboerd: Petrus Bartholomeus Weel Jnz, Niek Pzn en Piet Nzn. Zuster Margaritis ofwel Trien Weel, een van de zeven dochters uit het gezin van Petrus en Margaretha die een religieus bestaan kozen, heeft in 2003 mooie herinneringen aan het gezin laten optekenen. Piet Weel, die als laatste op Vrede-Oord het boerenbedrijf heeft uitgeoefend, kijkt voor ons nog eens terug op deze boerderij.

Op maandag 11 april 1881 vond in de herberg van Dirk Wester, gelegen aan de Middenweg tegenover de toen dertien jaar oude Dionysiuskerk, een opmerkelijke verkoping plaats. In opdracht van het parochiebestuur onder voorzitterschap van pastoor A. L. van Rijn werden de onroerende goederen geveild uit de nalatenschap van wijlen de echtelieden Jan Bijvoet, "in leven landeigenaar en kerkmeester" en Grietje Schermerhorn. Aldus was het bepaald in hun testament van 27 januari 1875. "Bloedverwanten in de rechten linie" waren er niet. Bij deze veiling, die drie woonhuizen aan de Middenweg nabij de katkolieke en de protestantse kerk, alsmede diverse stukken weiland omvatte, mijnde Cornelis Janszoon Groot, landman te Tuitjenhorn, gemeente Haringcarspel, zeven stuks weiland af, alle gelegen "aan en bij elkander in de Berkmeer", samen ongeveer 22 hectaren voor het bedrag van f. 28.400,-. Voor zoon Jan Groot, geboren uit zijn eerste huwelijk met Grietje Bos, die was overleden in 1861, heeft hij in koop aangenomen: de percelen K 48, 51, 53, 57, 58, 59 en 60. Het is in deze hoek van de Berkmeer waar Jan Groot en Trijntje Quant, beiden komende van Tuitjenhorn, kort na deze aankoop een boerderij hebben gesticht. Niet bij een van de hierboven genoemde zeven percelen, maar bij perceel K 68 staat in het kadasterjaar 1883 bijgeschreven: "Stichting". Het grondbezit van Jan Groot omvatte toen behalve K 68 ook de percelen K 69, 70 en 71.

Toen in 1946 de nalatenschap van Margaretha Groot, een van de drie dochters uit het tweede huwelijk van Cornelis Janszoon en echtgenote van Petrus Bartholomeus Weel, werd verdeeld, behoorden hiertoe met uitzondering van K 51, 57 en 60 alle hierboven genoemde percelen. Eraan toegevoegd was K 72 in 1914. De omvang van het grondbezit van Jan Groot in de Berkmeer was bij zijn

halfzus Margaretha en haar echtgenoot Petrus Weel tijdens haar leven redelijk intact gebleven.

Hoewel deze grond bij de veiling van 1881 werd omschreven als "best weiland", boerde Jan Groot (geb.1859), die mogelijk toen al bekend stond als "Jan de jager", toch niet goed op Plempdijk 2. In 1891 verhuisde hij naar de Eerste Kil 7, waar hij voor f. 2000,- een stolpje met een kleine twee ha. grond overnam van Arie Overtoom. "Dat was economisch gezien geen vooruitgang", schrijft Henk Komen over hem in zijn boerderijenboek. "Zeker vijftig jaar lang zwierf hij door de Waardse bossen op jacht naar klein wild. Jan en Trijntje kregen negen kinderen. Jan bleef aan de Kil tot 1918." Later zou daar o. m. de familie Bruin wonen. De stolp is in 1966 door de

Jan Groot, 'de jager', en Trijntje Quant, de voorgangers van Petrus Weel en Margaretha Groot op de boerderij in de Berkmeer. Later woonden zij in de Eerste Kil in Heerhugowaard.

Foto: archief Henk Komen.

gemeente gesloopt.

Wat de reden is geweest van Jan Groots vertrek uit de Berkmeer, is (nog) niet helemaal achterhaald. Gezien het verschil in oppervlaktes grond, een verschil van mogelijk 20 hectare, is de reden waarschijnlijk geweest dat Jan de kosten niet meer kon opbrengen voor zo'n groot bedrijf. Zijn halfzwager Pieter Weel is daartoe wel in staat geweest. Toen hij op 24 december 1906 als bewoner ook eigenaar werd van de boerderij en bijbehorende weilanden op Plempdijk 2, was hij al dertien jaar getrouwd met Grietje Groot (geb. 24 augustus 1871), halfzuster van Jan. Het ligt voor de hand dat Pieter als huurder en al gauw ook Grietje, na hun trouwen op 2 mei 1893, vanuit hun beider woonplaats Tuitjenhorn hun intrek hebben genomen in de vrijgekomen boerderij die in bezit was van van vader Jan Corneliszoon Groot. Pieter was toen 23 jaar oud, Grietje 21 jaar.

Ze gingen via de Molenweg of Oostdijk naar de kerk in Heerhugowaard Zuid, waar de Dionysius-parochie uit 1868 in 1893 pas 25 jaar oud was. Het duurde nog tot 1912 voordat daar ook een katholieke lagere school kwam, "De school van het Goddelijk Kind". Jan, Anna en Cor, de oudste drie kinderen, hebben deze school niet bezocht, maar alle andere wel.

De eerste generatie Weel op Vrede-Oord

Pieter en Grietje hebben de boerderij dertien jaar gehuurd, voordat deze hun eigendom werd in 1906. In dat jaar overleed op 29 januari de moeder van Grietje. Bij de scheiding en verdeling van de onroerende goederen, "behoorende tot de huwelijksgemeenschap tussen Cornelis Groot Jansz en Antje Slijkerman bestaande", erfden Pieter en Grietje één van de drie huizen met weiland. Twee waren gelegen in de gemeente Harenkarspel, één lag

Deze foto is gemaakt op 28 april 1918 t. g. v. het 25-jarig huwelijk van Pieter Weel en Grietje Groot. De leeftijden van de 13 kinderen zijn dan van 4 tot 23 jaar. Boven vlnr: Niek, Cor, Jan, Anna, Marie.

Onder vlnr: Grietje, Jo, vader Pieter Weel, Trien, Afie, moeder Grietje Weel-Groot, Ma, Geertje, Agie, Engeltje.

Album fam. Jo Weel.

in de gemeente Heerhugowaard: de boerderij die zij al huurden. "Een huis met erf, schuur en weiland in de gemeente Heerhugowaard kadaster Sectie K nummers 48,53,58, 59, 68, 69, 70 en 71 samen groot 18 hectaren 62 aren 50 centiaren. Geschat op vierentwintig duizend gulden." Van de percelen die in 1881 door Jan Groot in 1881 van de kerk waren gekocht, ontbreken hier K 51, 57 en 60. Daar staat tegenover dat Pieter intussen ook weiland aan de Molenweg bezat (G 472). Mogelijk is 1906 het jaar waarin het opschrift Vrede-Oord de boerderij is gaan sieren. Zeker weten doen we het niet. Inmiddels waren er tien kinderen geboren. Twee jongetjes overleden heel jong. In 1918 poseert het hele gezin. Op de familiefoto die gemaakt moet zijn ter gelegenheid van het 25-jarig huwelijksjubileum op 2 mei zien we vader en moeder met dertien kinderen. Op dezelfde dag is ook Jan, hun oudste zoon, getrouwd met Ma van Diepen. Een dubbele reden om op 2 mei 1918 op de foto te gaan. Anna, de oudste dochter, die op 20 november 1917 als eerste van het gezin in het klooster was getreden, zal als novice "van de Zusters van Voorzienigheid" dubbel verlof hebben gekregen om een thuisbezoek te brengen. Op de foto lijkt zij nog in burgerkleding.

Een concentratie van roepingen

Dat zeven dochters uit het gezin van Petrus en Grietje hebben gekozen voor een bestaan als religieuze mag een wonder heten, maar voor de families in en nabij de Berkmeer was het in de eerste helft van de twintigste eeuw ook weer niet zo'n extreem verschijnsel. Het had ook wel iets vertrouwds. Het jubileumboekje Priesterzonen van de Dionysiusparochie uit 2017 laat een concentratie van roepingen zien in en rond die kleine polder: Groenedijk nr. 3: drie Wijnkers én drie Van Diepens; Oostdijk nr. 61 en Molenweg nr. 4: twee Van Stralens; Groenedijk nr. 5: vijf Van Langens; Oostdijk nr. 51: drie Oudhuis-religieuzen; Plempdijk nr. 2: zeven van Weel. Bij elkaar drieëntwintig religieuzen! Zes priesters, drie broeders en zestien zusters. Geen onaanzienlijk be-

Zr. Alberica (Anna) en Zr. Margaritis (Trien) met hun zussen Geertje Rood-Weel en Marie Kager-Weel. Album fam. Jo Weel.

standdeel van de lijst van zeventien priesters, negen broeders en veertig zusters, die genoemd zijn in het jubileumboekje.

Vier van de dochters Weel gingen als 21-jarige naar het klooster: Anna, Grietje, Aagje en Trien; twee als 19-jarige: Engeltje en Ma; één als 18-jarige: Afie. Géén van hen is uitgetreden. Op 5 juni 1977 vierden vijf van hen in Heerhugowaard hun kloosterjubileum, resp. 60, 50 of 40-jarig. Ook Ma en Trien waren daarbij aanwezig.

Het heeft niet veel gescheeld of ook Marie was naar het klooster gegaan. Zij had haar keuze al gemaakt, toen haar vader haar erop heeft gewezen dat zij door te trouwen met een weduwnaar met vier kinderen ook "goed werk" zou doen. Vader Weel was een klant van Hendrik Kager,

die vanuit het Verlaat voor de LTB de boeren langs ging met bestellingen van o. m. veevoer en kunstmest. "De kinderen hebben een moeder nodig en de weduwnaar een vrouw", zei vader Weel.

En zo trouwde de 20-jarige Marie met de 36-jarige Hendrik. Samen kregen ze nog eens vijf kinderen. Op 25 februari 1934 is Hendrik Kager overleden, Marie bleef achter met negen kinderen in de leeftijd van 7 tot 18 jaar. Op advies van haar vader en met zijn financiële steun begon zij een manufacturenzaak in Heerhugowaard-Noord. Er werd op 15 juni 1934 door vader Weel een perceel grond gekocht van Trijntje Vormer, weduwe van Cornelis Vormer, in Heerhugowaard Noord, nu Middenweg 554. Hierop werd een huis met winkel gebouwd, dat zou uitgroeien tot de bekende manufacturenwinkel van Marie's zoon Piet Kager, later de fietsenzaak van Edwin Groen.

Zus Geertje Weel, moeder van negen kinderen, heeft eveneens haar sporen verdiend als middenstandsvrouw. Zij trouwde op 4 mei 1926 met bakker Cor Rood en runde jarenlang de bekende winkel aan de Middenweg 237.

Hoe vonden de jongens hun bestemming?

Zuster Margaritis ofwel Trien, de jongste van allen, heeft als ne-

gentigjarige in 2003 op cassettebandjes herinneringen opgehaald aan haar twaalf broers en zusters. Vader Pieter bezat in de jaren waarover Trien vertelt, ook twee boerderijen met weilanden in de directe nabijheid. In 1917 liet hij aan de spoorlijn naar Obdam de stolp Oostdijk 59 bouwen voor zijn oudste zoon Jan, die in 1918 trouwde met Maria van Diepen. Jan kocht deze boerderij in 1946 van zijn vader. Tegelijk werd Cor de eigenaar van de St. Jozeph-hoeve, Berkmeerdijk 15, waar sinds 1969 zijn zoon Sjaak Weel is gevestigd. In de boerderij van Jan heeft nog enkele jaren hun zoon Jan geboerd voordat hij in 1962 deze verkocht aan de broers Piet en Jan Loos. Jan en zijn vrouw Margaretha Borst emigreerden naar Canada. De stolp is in 2003 gesloopt.

Over broer Jan, boerend op Oostdijk 59 en getrouwd met Ma van Diepen, en over Cor, boerend op Berkmeerdijk 15 en getrouwd met Sijtje Dekker, zegt Trien over haar broers als huurders van vader: "Jan was een beetje een aparteling. Niet in de ongunstigste zin van het woord, maar hij kon niet zo goed boeren. Als het Kerstmis was moesten Jan en Cor allebei met de huur komen. Jan had elk jaar pech. Dan was het met de varkens, dan met de koeien. Cor zei dan altijd: "Vader, een beetje minder voor Jan hè". Vader vond het goed. Moeder ook. Als ze maar vrede houden", was moeders wens altijd." Mooi is dat ze hier ook verwijst naar de naam van de boerderij.

Over Niek, de opvolger op Vrede-Oord: "Hij is nog een tijd op studie geweest aan het Bisdrom. Het is hem niet gelukt. Ze zeiden dat hij te langzaam was. Zelf geloof ik dat hij een goede priester geworden zou zijn. Maar Niek werd naar huis gestuurd. Hij ging rustig aan het werk en heeft verschillende meisjes gehad. Hij kon de ware niet vinden. Niek zei wel eens: 'Alle meiden gaan naar het klooster'. Niek is pas in de dertig getrouwd. Hij heeft Leen Schilder gekregen en vijf kinderen. Dat kwam dus goed af."

Over broer Jo: "Jo was een laatbloeiër. Omdat hij maar geen geschikte vrouw kon vinden ging hij op 23 jarige leeftijd naar

het Westland. Hij volgde daar een cursus voor tuinbouwer. Tegen zijn biechtvader had Jo gezegd: 'Als ik cum laude slaag dan zal ik priester worden. Zo heb ik dat met mijzelf afgesproken'. Er slaagde niemand cum laude, alleen Jo. Dus zo gezegd, zo gedaan. Jo ging naar de paters van de Heilige Familie. Daar is hij een jaar of twee geweest om vervolgens naar Arcen te gaan bij de Paters van Mariannahill. Jo had het er erg naar zijn zin maar toen moest hij geopereerd worden aan zijn pijnlijke hoofd. Het zou een heel gevaarlijke ingreep worden. De overste zei tegen Jo: 'Dat mag je niet doen. Je moet gewoon met je studie ophouden, het is te zwaar voor je'. Dat betekende het einde van Jo's priester-studie. Terug in het ouderlijk huis vond Jo dat hij dan toch maar een vrouw moest zoeken. Al snel kwam hij in contact met Johanna Blom. In eerste instantie woonden ze bij moeder Blom, die voor alles zorgde in huis. Ook voor het eten. Op zekere dag vroeg ze aan Jo of hij al goed gewend was. 'Ja', zei Jo. 'Maar ik zou toch wel graag hebben dat mijn vrouw eens voor mij kookte'. Dat mocht.

Vrede-Oord in de oorlogsjaren

De dag waarop Niek Weel en Leen Schilder, afkomstig uit Berkhout, trouwden, 28 april 1936, viel zo ongeveer samen met de dag waarop vader Piet en moeder Grietje de boerderij verlieten voor een woning aan de Sportlaan. Niek en Leen zijn met hun gezin de tweede generatie Weel op Vrede-Oord geweest: Gré, Piet, Jan, Louis en Nico. Gré, de oudste, is religieuze geworden in Nieuwe Niedorp. Zij overleed jong, op 16 december 1981. Louis was na eerst kapelaan te zijn geweest in Volendam, jarenlang pastoor in Brazilië. Na zijn terugkeer was hij onder meer waarnemend pastoor in de Dionysiusparochie en nu is hij alweer enige tijd pastoraal werkzaam vanuit De Rijk in een groot aantal parochies eromheen. Piet is vaders opvolger geworden. Eerst samen met broer Jan, maar al gauw ging Jan verder met een eigen kip-

*Het gezin Weel begin jaren '60. Boven vlnr: Louis, Jan, Piet, schoonzus Gré Langekamp en Nico. Onder: vader Niek, Gré, moeder Leen Weel-Schilder.
Album fam. Jo Weel.*

penbedrijf aan de overkant van de Plempdijk, waar hij op Molenweg 10 een woonhuis bouwde. Nico werkte in de glastuinbouw in het Westland. Daarna had hij een eigen bedrijf in Elst, Gelderland

Tot zijn 89e heeft Niek nog op de boerderij gewoond bij zijn zoon Piet. Meewerken deed hij tot zijn 75e. Een breuk van een heup door een ongelukkige val in een putje bij het schoonspuiten van de stal maakte daar een ongewild einde aan. De vier laatste jaren van zijn leven heeft hij nog doorgebracht op Hugo Oord, waar hij op 93-jarige leeftijd is overleden. Op zijn overlijdensprentje staan in enkele woorden zijn leven en zijn levensinstelling ten voeten uit getekend. Twee dingen vallen daarbij het meeste op: de betekenis die hij voor zijn gezin heeft gegeven aan de naam Vrede-Oord en de betekenis die de boerderij heeft gehad in de oorlogsjaren en daarna als toevluchtsoord. "Geboren en getogen op de boerderij 'Vrede-Oord' blijft hij ons bij als een man, die zijn leven in dienst gesteld heeft van vrede en eensgezindheid in zijn gezin, vaderland en wereld. Dat schreef vader in de laatste wilsbeschikking, die hij zijn kinderen naliet. In de donkere jaren van de crisis en de Tweede Wereldoorlog bouwde hij aan die vrede. Zijn kinderen werden geboren, maar altijd was er plaats voor jonge mannen, die moesten onderduiken om aan de handen van de bezetters te ontkomen. Evacués vonden een plaatsje in het hooi en kinderen uit de grote stad, die op Vrede-Oord kwamen aansterken, vonden hier een goed toevluchtsoord. Dit heeft banden geschapen, soms voor het leven. Drie weken voor zijn dood gaf hij ons een papiertje met de tekst, zoals hij die op de rouwcirculaire wilde hebben: 'Door in je leven goed te leven, kun je anderen een voorbeeld geven. Iemand, die het leven zo beleeft, die heeft niet voor niets geleefd.' " Een paar namen van hen die op Vrede-Oord in oorlogstijd een veilige plek hebben gevonden, zijn zoon Piet nog bijgebleven: "Jan Kraakman uit Heiloo onttrok zich als achttienjarige aan de dienstplicht tijdens de bezetting door onder te duiken. Priesterstudent Jan Peters vond om heel

andere reden een plaatsje, want die moet nog veel te jong zijn geweest voor dienstplicht. Ze werkten gewoon mee op de boerderij. Na de oorlog waren er zelfs Duitse kinderen op de boerderij om aan te sterken."

Scheiding en deling in 1946

Moeder Grietje overleed op 5 februari 1941, negenenzestig jaar oud. Vader nam zijn intrek in het bejaardenhuis St.-Rosa in Obdam. Hij mocht als eerste bewoner een kamer uitzoeken. Het zal aan de oorlogsomstandigheden en de slechte bereikbaarheid hebben gelegen dat de notariële scheiding en verdeling van de goederen in gemeenschap pas hun beslag hebben gekregen op 6 mei 1946. Daartoe waren op 11 april bij notaris Appel verschenen Petrus Weel en zijn zoons Jan, Cor en Niek. Zoon Jan trad op als lasthebber van zeven anderen: broer Jo (Haarlemmermeer), Maria (weduwe van Hendrik Kager), Geertje (echtgenote van Cor Rood), Anna (Steenwijkerwold), Agatha (Amsterdam), Engeltje (Ouderkerk aan de Amstel en Catharina (Baexem). Eerwaarde zuster Johanna Maria Veelenturf uit Asten trad op als lasthebster van zr. Afra (Borneo) en als bewindvoester van zr. Grietje (Ierland) en zr. Ma (Caïro, Egypte). Tot de goederen behoorden onder meer drie boerderijen en een woonhuis met winkel. In feite werden hiermee woon- en bedrijfssituaties bestendigd die voor de oorlog al bestonden. Jan werd de wettelijke eigenaar van de boerenwoning Oostdijk 59, groot 8 ha, tesamen gewaardeerd op f. 17881,-. Cor ging verder als eigenaar van de boerderij Berkmeerdijk 15, groot 10 ha, tesamen gewaardeerd op f. 23465,-. Boerderij Vrede-Oord en bijbehorend land kwam op naam te staan van Niek ter waarde van f. 21702,-. Het woonhuis met manufacturenwinkel aan de Middenweg werd eigendom van Marie.

*Boerderij Vrede-Oord, Plempdijk 2. 1980.
Uit: Piet Tamis, Rondje Berkmeer.*

De laatste boer op Vrede-Oord

Piet woonde in 1999 bijna 59 jaar op Vrede-Oord, in een ook letterlijk overzichtelijke polder waarin volgens Rondje Berkmeer 2016 het aantal huizen 38 bedraagt. Op Plempdijk 2 heeft hij zich altijd een Heerhugowaarder gevoeld, al is hij sinds de herindeling in 1979 een Obdammer. "De huisnummering op de Berkmeerdijk werd aangepast. Echter toen Kees Bijman, hoofdtingeland en voorzitter van het polderbestuur, kwam te praten omdat ze wilden dat er werd doorgeteld, zei vader Weel: 'Die jaren dat ik hier nog zit, kan het wel zo blijven.' Plempdijk 2 bleef Plempdijk 2, ook al vindt zoon Piet dat het beter was geweest, als ze doorgeteld hadden. Bij Borst hiernaast is het nog nummer 14 en dan is dit opeens nummer 2. En aan de andere kant is dan nummer 15, waar neef Sjaak woont. Die nummering is niet helemaal goed gegaan." Het gesprek van twintig jaar later in het appartement van Piet Weel en Nel van 't Ent, Middenweg 247, op 29 augustus 2019, vindt plaats op een hooggelegen balkon. Vandaar hebben we zicht op de Middenweg, de kerk en de Van Veenweg. Het uitzicht reikt tot aan de Berkmeer, bij wijze van spreken dan.

Vliegende tuintjes

Vanuit deze hoek van de Berkmeer zijn de bewoners altijd op Heerhugowaard gericht geweest. Ze gingen er naar de kerk, de scholen en leverden hun melk aan de fabriek Excelsior aan de Middenweg. "We mochten meerijden op de melkauto tot aan Excelsior. In de oude knotwilgen bij huis hadden we vliegende tuintjes, allemaal bloemen hingen uit de gaten. Aan de Groenedijk leerden we zwemmen bij de weduwe Van Diepen. Onze wereld was erg klein. Ik ben boer geworden, maar ik had niet anders gewild. Ik heb nooit ambities gehad in een andere richting."

Hoe is je opvolging destijds verlopen?

"Tussen mijn 15e en 25e jaar ging ik dichtbij te werk, binnen een straal van één kilometer. Eerst bij Niek Blauw in de Berkmeer, maar die vertrok naar de Noordoostpolder. Als boer was Niek

Blauw een soort voortrekker net als Rinus Blauw. Na Blauw werkte ik vier jaar bij Piet Zwemmer, die ook vertrok. Hij ging naar de Flevopolder. Het waren goede boeren. Als je verder wilde in de nieuwe polders, moest je wel wat in je mars hebben. Na een half jaar thuis te hebben geholpen, omdat broer Jan was opgeroepen voor de militaire dienst, heb ik vier jaar gewerkt bij Jan Leegwater.

Toen ik 26 was, heb ik de boerderij van mijn vader overgenomen, met ongeveer tien ha grond. Jan en ik gingen na vier jaar uit elkaar. Jan kocht eigen grond. Voor opvolging was de boerderij, het bedrijf, te klein voor twee man. Jan had altijd al interesse voor kippen. Nog heel jong was hij al begonnen met het uitbreiden van het aantal eieren onder de kip. Van lieverlede groeide dat uit tot 40 leghorns, witte kippen, die hij betrok van de gebroeders Bos. Vervolgens kwamen er twee houten kippenschuren bij. Wat eerst een hobby was, is gegroeid van vijftien stuks tot 90 000 mestkui-kens. De basis voor dat grote aantal is gelegd in systeembouw waar 300 vermeerderingskippen in konden die de eieren produceerden voor de mestkui-kens. Driekwart hectare was toen kippen-boerderij.

Al boerden Jan en ik apart, we hebben altijd veel samen gedaan, ook met anderen. Voor de maaimachine hadden we twee paarden nodig, dus leenden we het paard van Ome Cor Weel, de vader van Sjaak, en andersom als hij er een extra nodig had.

Op de boerderij

In de oorlog heeft mijn vader vanwege de scheurplicht ook wat land voor akkerbouw moeten gebruiken, ongeveer een hectare. De bieten die we als veevoer teelden, vermaalden we niet, we hadden niet eens een bietenmolen. We gaven de koeien gewoon hele bieten te eten, die zij tegen de muur rolden en dan zo opaten. Met acht stallen voor acht keer twee koeien én nog een koeboet met acht stuks vee had ik vierentwintig koeien onder dak. Een flinke boerderij. Die boet was nog uit grootvaders tijd. Rond 1950, toen er veel tbc heerste, ook onder de koeien, zijn er op advies van de

*Piet Weel en Nel van 't Ent voor Vrede-Oord.
Album Piet Weel.*

huisarts slaapkamers boven gemaakt. Mijn broers Louis en Niek, aan wie extra rust was voorgeschreven, sliepen eerst nog aan de koegang in bedsteden in de hooiberging. Toen zijn er aan de voorkant en zijkant ook dakkapellen gekomen.

Door koeien met tbc te isoleren konden we het probleem van de ziektes oplossen. Van Piet Zwemmer, bij wie ik vier jaar werkte, wist ik dat hij besmet vee isoleerde. Zo kregen we ziektes onder controle. Van abortus bang, een infectieziekte die verwerping ofwel miskraam veroorzaakte, is bekend dat een boer soms zijn hele stal ermee kwijtraakte. Dat overkwam bij voorbeeld Arie Kuiper.

Ontwikkelingen

De eerste tijd huurde ik nog. Het waren allemaal stukjes aan elkaar, door sloten gescheiden.

Ik ben gelijk al begonnen met sloten te dempen en zelf te bemalen. Het was ook nodig door de polderpeilverlaging. Het was een soort eigen verkaveling mag je wel zeggen.

Zelf heb ik altijd geboerd zonder knecht. Dat kon ook, doordat de mechanisatie opkwam. In mijn jeugd heb ik nog handmatig koeien gemolken. Vader Niek is al begonnen met een melkmachine in huis. Daarna heb ik een loopstal gezet tegen de boerderij aan. Tot 1969 deed ik alles nog met het paard. In dat jaar kocht ik een tweedehands trekker, een Ford Dextra. Verder heb ik natuurlijk wel gebruik gemaakt van loonwerkers voor het grote werk.

In 1970 kon ik grond bijkopen in de Berkmeer, grond die tegen ons land aan was gelegen. Die grond was oorspronkelijk van de familie Leegwater, van wie later Evert Schoen ook de boerderij op Molenweg 8 heeft overgenomen. Daarmee kreeg ik het dubbele van wat we hadden. Nog meer grond kochten we bij in de Berkmeer, niet daarbuiten: 5 ha van Arie Bakker, in 1966. Neef Sjaak Weel, Berkmeerdijk 15, kocht de andere helft van hem, ook 5 ha voor 35 000 gulden. Was de grondprijs in 1966 nog 10 000 per ha, in 1977 was het al 40 000 geworden.

Nu woonboerderij

Vanaf het jaar 2000 ben ik kalmpjesaan gaan afbouwen. In dat jaar ben ik gestopt met melken. Eerst heb ik nog drie, vier jaar vee opgefokt en daarna mijn land verhuurd. In 2010 verkocht ik het land. Tot 2012 heb ik nog in de boerderij gewoond, vanaf 2003 samen met Nel van 't Ent. Sindsdien wonen we in dit appartement. De huidige eigenaar en bewoner van de woonboerderij is John Pronk.

Ons land is ook nu nog steeds in gebruik voor veehouderij, zij het dat er steeds meer land omheen in één hand is gekomen. Had ik nog 24 koeien, na mij is dat naar 45 gegaan en Cees de Moel boert nu met ongeveer 100 koeien op land dat van ons, van Cees van Diepen en van Jos Vlaar was. Bij elkaar gaan die 50 à 60 ha al aardig in de richting van twintig procent van de Berkmeer (280 ha)."

Herinneringen...

Bij het verlaten van het appartement van Piet Weel en Nel van 't Ent wandelen we nog even langs schilderijen en foto's in de huiskamer en de gang. Ook is er een H. Hartbeeld dat nog gestaan heeft in de huiskamer van zijn ouders en dat zij, omdat het wat vervallen was, nog eens opnieuw hebben laten beschilderen door Jan Ranzijn, schildersknecht bij de firma Breed. Behalve een ingelijste foto van Vrede-Oord anno 1996 vallen twee schilderijen op: een portret van vader Niek Weel en een van een drietal zwartbonte koeien in de wei. Beide van de hand van Ank Rood, schilderes te Heerhugowaard en getrouwd geweest met broer Jan Weel. In de gang hangen twee familiefoto's: de ene uit 1918 met het complete gezin van opa Petrus Weel en Margaretha Groot, de

andere met deze grootouders afzonderlijk. Zo waren de voorgaande generaties Weel, die boerden op Vrede-Oord, bij dit gesprek ook op de achtergrond nog aanwezig.

Met dank aan Rob Baas, Ria Kok, Henk Komen, Zr. Gré Rood, Piet Weel, Louis Weel, Gré van Schie-Weel.

Bronnen:

*Henk Komen, Stolpboerderijen in Heerhugowaard, 2007-2011.
Piet Tamis, Rondje Berkmeer, 1979/1980.
Stichting Vrienden van de Berkmeer, Rondje Berkmeer (2) 2016/2018.*

- Dagregister deel. 42, nr.119, 4 juni 1881. NH Archief, Haarlem.*
- Kadasterlegger Veenhuizen 410.*
- Akte 11 april 1946, notaris Appel te Hoorn, deel 39 folio 93, nr. 1428.*
- K 72 in deel 687, nr. 86. Proces Verbaal van veiling, Notaris Gottmer te Obdam.*
- Henk Komen, Stolpboerderijen, deel. 2, p. 19-20.*
- Dagregister deel 76, nr. 375. NH Archief, Haarlem.*
- Dl. 612, nr. 25. G=Molenweg (afkomstig van oud-kadasternr. 188, 14 nov.1906).*
- Aktenummer 129 in Hyp4 deel 988. NH Archief, Haarlem.*
- De Overhaal 2016. Over Piet Kager (1924-1998).*
- Henk Komen, Stolpboerderijen, deel 2, p.209-210.*

Boerderij Vrede-Oord sinds de verbouwing in 1993

VAN WIE IS DE TOREN?

Ab Klomp

15.

In de gemeenteraadsvergadering van Heerhugowaard van vrijdag 18 oktober 1918 zegt de heer Poland bij de post klokkenisten, enz. *"opheffing van de gemeentetoren te Veenhuizen in overweging te geven, tenzij er documenten zijn waarbij de gemeente verplicht is, dien toren te hebben, te houden en te onderhouden. Wij hebben bovendien nog drie torens in de gemeente die door de gemeente niet worden onderhouden en zou men dus aan bevoorrechting van de een boven de ander kunnen denken. Dat mogen wij als bestuurders niet doen vind ik. De kerk te Veenhuizen is bovendien rijk en kan het onderhoud zelf wel dragen. We mogen niet bevoorrechten. Er moest onderzoek zijn of de gemeente verplicht is die toren te onderhouden, ja dan nee en op de volgende vergadering daarvan verslag uitbrengen."*

Door andere raadsleden wordt erop gewezen dat de Veenhuizer kerk arm is, maar dat het Veenhuizer armbestuur rijk is. De voorzitter van de raad voegt nog toe: *"Vroeger was de burgerlijke gemeente Veenhuizen afzonderlijk en toen is later de gemeente Veenhuizen bij de onze gevoegd en zodoende worden dan lusten en lasten mede overgenomen."* Geopperd wordt om met het Veenhuizer kerkbestuur te gaan onderhandelen en dat ze de kerktoren voor een harde gulden wel mogen overnemen. In de Schager Courant van 28 juni 1919 staat dat ze - in Veenhuizen - vernomen hebben van het voornemen om de gemeentetoren te Veenhuizen te verkopen, indien het kerkbestuur die niet van de gemeente wil overnemen. Dat veroorzaakte in Veenhuizen zeer grote ontstemming, want men weet dat de hervormde kerk de financiën niet heeft om de toren te onderhouden.

In de Schager Courant van 28 juli 1919 staat een ingezonden stuk over de Veenhuizer toren:

De burgerwacht te Heerhugowaard en Veenhuizer torentje

De burgerwacht te Hugowaard
Die kost ons heel wat centen,
Maar och, dat geld, dat is niet weg
Dat doet straks flink zijn renten
Er loopt toch een gerucht
Dat men, om zo te spreken,
Er ernstig over denkt
Heel handig af te breken

De toren, die sinds jaren de
Veenhuizer buurt verfraaide,
Terwijl de zwaan op zijnen top
Naar alle winden draaide
Wil men zo'n snode daad
In werk'lijkheid bedrijven,
Wij dan, o burgerwacht,
Vooral niet binnen blijven.
Wilt allen dan toch vlug
Maar naar Veenhuizen gaan,
Om elke torenaanval daar
Manmoedig af te slaan.
Bleef zo het sieraad dan
Voor onze buurt bewaard,
Dan waart gij niet voor niets

In 't vredig Hugowaard
Dan zeggen wij zowaar,
In volheid van het gemoed,
Leve de Burgerwacht,
Zij deed hier toch iets goeds.

Men zou de zaak ook ernstig kunnen beschouwen
En geven deze raad, die niemand zal berouwen,
Laat men voor 't geld aan burgerwacht onnodig af
te staan
Veenhuizens torentje eens grondig onderhouden
gaan.

Enige ingezetenen uit Hugowaard.

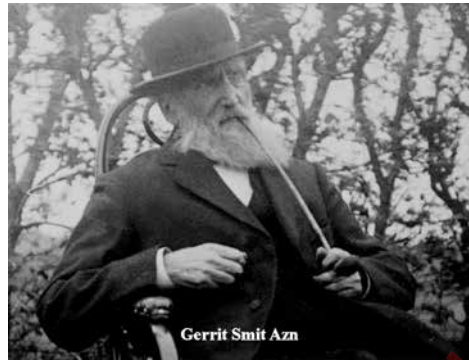
In de raad van Heerhugowaard van dinsdag 26 augustus 1919 komt de Veenhuizer toren weer ter sprake. De secretaris van het kerkbestuur, de heer C. Appel, schrijft aan het gemeentebestuur *"dat de voorzitter geen vergadering ter bespreking over de toren wenst te beleggen."* De gemeenteraad wil nu wel weten of zij de eigenaar zijn. Dat moet dus uitgezocht worden. In de raad van de gemeente Heerhugowaard van 20 maart 1923 komt de toren van Veenhuizen weer ter sprake. *"De toren van de kerk van Veenhuizen is onderzocht. Er ontbreken een aantal leien van de bedekking van de toren. Men heeft verschillende personen gevraagd de nodige herstellingen te verrichten en eerst de derde gevraagde man wil het nu doen. Kosten plusminus f 250. De heer Kuiper verklaarde, dat het heel noodzakelijk was om het herstellingswerk te doen, want er vielen nu reeds stukken uit de zoldering zonder dat men er over liep. De heer Poland verklaart, maar weinig voor een*

gemeentetoren te gevoelen. Hij zou liever zien, dat de gemeente van het onderhoud van zulk een toren ontheven was. Voorzitter meent, dat we dit al hebben geprobeerd bij Ged. Staten, die het echter ketsten! We hebben er bot mee gevangen!

De heer Poland vraagt, welke bot dat geweest is ..." Besloten wordt om het herstellen aan te houden tot de volgende vergadering. Intussen kunnen we proberen of we ons van de toren kunnen ontdoen.

In de raad van 30 april 1923 komt een bericht binnen van de heer Kuiper, die niet ter vergadering kan komen dat *"de zolders van de toren van Veenhuizen zo slecht zijn, dat de kosten er niet op durft te gaan om de klok te luiden."*

De raad wil wel weten of ze gerechtigd zijn om de toren te verkopen. De voorzitter vindt dat je eerst een koper moet hebben om het aan Gedeputeerde Staten te kunnen vragen terwijl de raadsleden liever het nu al willen weten. *"Goedgevonden wordt, dat de voorzitter er over aan Gedeputeerden zal schrijven, of we wel gerechtigd zijn de toren te verkopen."*

In de raad van 22 juni 1923 is een schrijven van C. Kuiper binnengekomen met de vraag hoever het is gevorderd met 't onderzoek naar het gemeente-eigendom van de toren te Veenhuizen.

Voorzitter zegt, we zijn naar Veenhuizen geweest en hebben de toren bekeken, die reparatie nodig heeft. Ze zijn ook geweest bij Gerrit Smit (1835-1926), het vroegere hoofd van de openbare school. De heer Smit wist niet of het gemeente-eigendom was en of de gemeente de toren moest onderhouden. *"Dit deed wel de vraag opkomen: Is het wel gemeentelijk eigendom? De notulen van de gemeenteraadsvergaderingen van 1860 tot 1867 blijken te ontbreken, maar die blijken volgens de heer Wonder, die vroeger wel arbeid ter secretarie verrichtte te zijn verbrand!"*

Na de bouw van de kerk in 1862 is de toren door het gemeentebestuur verzekerd en het besluit tot afbreken en tot bouwen daarna van de nieuwe toren zijn door het gemeentebestuur genomen. De gemeente Heerhugowaard eist geld voor het luiden van de klok. Daaruit blijkt ook, dat de toren eigendom van 't gemeentebestuur is.

Besloten wordt om de toren op kosten van het gemeentebestuur te repareren en daarna gratis aan het Veenhuizer kerkbestuur ter overname aan te bieden. Niemand verklaart zich daartegen en is aldus besloten.

Voorzitter zegt, dat als het Veenhuizer kerkbestuur dan weigert, dan kunnen we altijd nog overwegen om aan te vragen of tot sloping van de toren mag worden overgegaan."

In de raadsvergadering van 27 juli 1923 komt de toren van Veenhuizen weer ter sprake.

"Voorzitter doet mededeling van het schrijven dat B. en W. naar het kerkbestuur hebben ge-

zonden en waarin gevraagd wordt of wanneer de gemeente de toren goed in orde laat maken, het kerkbestuur genegen is de toren over te nemen. Is 't kerkbestuur dat niet, dan zou tot verkoop voor afbraak worden overgegaan na goedkeuring van Ged. Staten."

"Het kerkbestuur antwoordde dit schrijven van B. en W. niet zonder verbazing te hebben gelezen. Al hoewel de Raad van oordeel is dat de toren niet het eigendom is van de gemeente, zou de Raad toch willen besluiten de toren te verkopen. Het kerkbestuur handhaaft zijn mening dat de gemeente onderhoudsplichtig is en wenst verder het oordeel van Ged. Staten af te wachten."

De heer Kostelijk komt tot de conclusie dat *"een vaste overeenkomst bestaat er niet en we zullen ons wel te houden hebben aan de wettelijke regeling vervat in de wet van 1798."*

"De heer Met meent, dat wanneer de mensen buiten onze gemeente het raadsverslag lezen, zij zullen zeggen, dat Heerhugowaard ziende blind is. We maken ons belachelijk. Het schrijven van het Kerkbestuur is geheel ad rem. Wij willen iets verkopen waarvan we beweren dat het ons eigendom niet is. Spreker zou willen, dat we ons niet verder belachelijk maken."

Er wordt besloten de toren behoorlijk te onderhouden met 6 stemmen voor en 5 tegen. In de Schager Courant van 5 februari 1924 staat: *"Onze toren is nu goed hersteld en maakt een nette en prettige indruk. Een woord van hulde en dank aan de meerderheid in de Raad, welke tot restauratie van de toren besloot en aan B. en W. van Heerhugowaard*

voor de onbekrompen uitvoering van het besluit is hier zeker wel op zijn plaats."

De laatste keer dat de gemeente Heerhugowaard de toren van Veenhuizen heeft laten opknappen is geweest rond 1960. Met de sloop van de toren en kerk in 1965 kwam een einde aan de bemoeienis van de gemeente Heerhugowaard met de toren van Veenhuizen.

Eigendom kerktorens

Alle kerktorens werden in de Staatsregelingen van 1798 eigendom van de burgerlijke overheid. De torens konden een militaire functie vervullen als uitkijkpost. En bij calamiteiten, zoals hoog water, was de toren een hoge droge schuilplaats.

Nog steeds proberen gemeenten onder de onderhoudsplicht van de kerktorens uit te komen. Protesten van een aantal Friese gemeenten leidden tot een arrest van de Hoge Raad op 22 september 2000.

"Het onderhavige arrest kan evenwel consequenties hebben voor gemeenten die de eigendom van een kerktoren in hun gemeente niet goed hebben geregeld. Mogelijk zullen zij als nog geconfronteerd worden met hun eigenaarsverplichtingen en alsdan extra voorzieningen moeten treffen ter beheer en onderhoud van een kerktoren. Eeuwenoude tradities betreffende de uitvoering van onderhoud en beheer door kerkgemeenschappen behoeven niet te betekenen dat de gemeenten niet (alsnog) kunnen worden aangesproken op hun verplichtingen. Een verweer gegrond op rechtsverwerking gaat niet per definitie op. Van verkrijgende verjaring door de kerkgemeenschap hoeft verder ook niet altijd sprake te zijn. Tenslotte lijkt het erop dat gemeenten ter afwering van hun verplichtingen niet zondermeer kunnen afgaan op de registratie in het Kadaster. Uit het arrest volgt immers dat aan aanduidingen over het eigendom van kerktorens in het kadaster, niet veel waarde kan en mag worden gehecht."

Het dagblad Trouw heeft op 5 januari 2006 een artikel over de protesten van de gemeente Buren over het onderhoud en verzekeringen van protestantse kerktorens waarvan de gemeente Buren vindt dat ze geen eigenaar is.

Ze weten wel van de Staatsregeling van 1798 maar ze denken dat die regeling omstreeks 1830 weer is teruggedraaid. Het Kadaster kan die redenering niet bevestigen.

Op 20 oktober 2014 gooiden de gemeenten Berkelland en Bleskensgraaf evenals eerder de gemeente Buren hun kerktorens in de verkoop. De Vereniging van Kerkrentmeesters raadt kerken af in de verleiding te komen een bod uit te brengen, juist vanwege de hoge onderhoudskosten. Maar als zelfs de kerken geen kerktoren meer willen, wie dan wel? Op 23 oktober 1919 wordt op RTV-Drenthe een artikel geplaatst over het eigendomsrecht van de kerktoren. Het probleem is steeds dezelfde. De gemeenten willen als bezuinigingen de kerktorens wel kwijt en de kerkelijke gemeente heeft het geld niet om de toren te onderhouden.

In de Stentor van 13 juni 2020 staat dat de

gemeente Staphorst af wil van kerktorens. De gemeente Staphorst denkt niet in eerste instantie aan verkoop, maar onderzoekt hoe het af kan komen van het eigendomsrecht.

In Heerhugowaard vonden ze in 1918 al dat de enige toren in Heerhugowaard die voor 1798 aanwezig was, geen eigendom van de gemeente meer behoefde te zijn. De gemeenten zijn nu nog steeds met dat vraagstuk bezig, hoe komen we van het eigendomsrecht van die torens af.

Bronnen:

Schager Courant: 19-10-1918; 28-6-1919; 01-08-1919; 26-08-1919; 22-03-1923; 02-05-1923; 23-06-1923; 28-07-1923 en 05-02-1924

www.kwlegal.nl

Trouw: 05-01-2006

Eén vandaag: 20-10-2014

RTVdrenthe.nl: 23-10-2019

De Stentor: 13-06-2020

Dagboek van Bob Trijbetz

Als u dit leest is Corona misschien al weer uit het geheugen verdwenen, maar in februari zaten we er nog midden in. Vooral de jeugd heeft problemen, die leiden tot depressiviteit en gebrek aan mogelijkheden met leeftijdgenoten om te kunnen gaan.

In het 'Dagboek van Bob Trijbetz' worstelt de onderduiker Bob ook met dat probleem. Hij begon op 14 juli 1942 aan zijn onderduikperiode en wanneer het weer vrede zou zijn was ongewis. Hij kwam de periode door met een optimistische kijk op het verloop van de oorlog en als zijn gewenste datum niet uitkwam een volgend doel te stellen. Hij heeft in een redelijke gezondheid de oorlog doorstaan.

Het dagboek is in boekvorm te verkrijgen. Het boek bevat in 483 bladzijden de integrale tekst van de 5 dagboeken. In het dagboek heeft Bob Trijbetz zijn wederwaardigheden nauwgezet opgeschreven waardoor het een goed tijdsbeeld geeft van hoe er toen geleefd werd. Het gaat over het niet door anderen gesnapt te worden, het helpen in het huishouden waar de vrouw des huizes ziek is. Hoe kom je aan informatie en hoe betrouwbaar is die informatie. De onzekerheid over het lot van zijn vriendin Annie, familie en vrienden weegt zwaar. De familie Vader nam ook nog zijn ouders in huis en het is ze gelukt om ze alle drie door de oorlog te leiden. Wie geïnteresseerd is in lokale geschiedenis krijgt een boeiend beeld wat er in de oorlog in Heerhugowaard gebeurde.

Het Dagboek is te bestellen bij: klomp165@kpnmail.nl.

Het boek van 483 bladzijden, kan afgehaald worden in Hoogwoud voor € 25,-. Het verzenden kost € 9.-

Het boek kan niet in een boekhandel besteld worden.

WIE, WAT, WAAR???

Engeline Tromp - Mol

Dit is een foto waarop mensen staan, die zich bezig hielden met het organiseren en verdelen van voedselbonnen, namelijk het "distributiekantoor". Elk huishouden had recht op voedselbonnen. Er moest zorgvuldig onderzocht worden uit hoeveel personen een huishouden bestond: hoeveel volwassenen en hoeveel kinderen. Later werd het kantoor een centrum van illegaliteit omdat op adressen waar zich een "onderduiker" bevond een extra mond was. Mijn vader werd daarom gezocht door de Duitsers. Van een aantal mensen is de naam bekend, maar niet van allen. Het familielid dat de lijst met namen heeft opgemaakt is waarschijnlijk mijn tante Jo Vermeulen-Borst geweest. Deze vrouw is een zus van mijn moeder, mijn vaders schoonzus dus.

De namen die bekend zijn:

Bovenste rij: 2e : Meisje Glas, 4e: Cor Tromp, (manufacturenzaak De Noord)

Middelste rij: 1e: Mevr Mak, Obdam, 4e: J. Overgoor, 5e Vader Molenaar (De Noord), 6e: Meisje Kuiters (timmerfabriek), 7e: Mevr Mak, 8e Dick van Dijk, 9e Cor Boekel, 10e Dhr Dekker

Onderste rij: 3e Hoofd distributiekantoor, 4e Tiny van Dijk, 5e Dhr Den D, Hensbroek

Op de foto staat mijn vader afgebeeld als de vierde persoon van links in de bovenste rij. Oorlogsfoto?

Mijn vader, Cornelis Tromp, is geboren op 6 april 1911 te Bovenkarspel. Hij was getrouwd met Agatha Borst. Zij kregen 7 kinderen en als laatste nog een doodgeboren kind. Ik denk niet dat mijn vader de illegaliteit bewust heeft opgezocht. Hij is er ingerold omdat hij niets meer te doen had. De reden was dat zijn zaak, een manufacturenzaak, tijdens de oorlog werd leeggehaald door de Duitsers. Hij werd later gezocht vanwege dit illegale werk. Ik heb als kind op 4-jarige leeftijd nog invallen meegemaakt door Duitse soldaten en kende het woord "distributiekantoor", zonder dat ik wist wat het precies inhield. Dit alles heeft een blijvende en heftige herinnering opgeleverd. Wij woonden toentertijd op de Middenweg 36C te Heerhugowaard. Later werd het adres veranderd in nummer 517. Het huis wordt nu het "Melkhuisje" genoemd. Dit omdat er na ons een melkboer inkwam. (De melkboer die er toen in kwam was Theo Ursem). Wij zijn in 1956 verhuisd naar Alkmaar, daar heeft mijn vader zijn bedrijf voortgezet in het winkelcentrum in de Vondelstraat, als 1 van de 10 zaken aan de Vondelgalerij. In die tijd waren wij niet de enigen die gingen verhuizen. Ook veel zonen van boeren emigreerden toen, naar Canada, Brazilië, Australië. Er zullen vast nog mensen in Heerhugowaard Noord zijn die zich mijn vader herinneren. Mijn vader reed in een zwarte Renault 4 met daarop de reclame tekst: DIT ENE WEET U TROMP KLEEDT U. Als ik dan als enig meisje wachtend op mijn vader hoorde: TROMP KLEEDT U UIT, vond ik dat natuurlijk helemaal niet leuk.

Enkele herinneringen van oud-Noordenders: Bertus Groot, zoon van Bertus Groot de vrachtrijder van Middenweg 496, herinnert zich de familie Tromp. Toen zij verhuisden naar Alkmaar werkte hij aan de overkant bij de ACCA, de drukkerij van Ad Groen. Hij is regelmatig naar Alkmaar gefietst om reclame teksten op te halen en af te rekenen. Zijn zus Rina Groot herinnert zich Lies Tromp nog

heel goed. Ze waren vriendinnen en speelden samen. Rina vond het heel erg dat de familie Tromp ging verhuizen.

Hulde aan "Ome Dirk"

Ik was een jaar of vier dat er een einde kwam aan de oorlog. Ineens bleek dat het huis tegenover ons een "onderduiker" had geherbergd: Hendrikus Renckens oftewel "Ome Dirk". Niemand had daar een vermoeden van gehad. Deze man was graficus en werkte voor de oorlog bij een drukkerij in Den Haag. Jonge jongens werden tijdens de oorlog gedurende een razzia door de Duitsers opgepikt om in Duitsland te gaan werken. Al gauw werd dat bekend en verborgen velen zich, meestal in boerderijen of bij gewone burgers. Zo ook Dirk Renckens "Ome Dirk". Hij hield zich schuil bij de familie Ab (Bertus) Groot aan de overkant van ons.

Vandaar dat Ome Dirk pas zichtbaar werd na de oorlog. Hij was een sjieke man uit Den Haag, die netjes praatte, geen Westfries zoals wij. Hij was altijd in pak en rookte zijn onafscheidelijke pijp. Als ome Dirk vakantie had kwam hij graag voor een paar dagen naar zijn vroegere onderduikadres, de familie Groot. Als hij door een van ons werd opgemerkt, ging dat in onze kinderrijke buurt als een lo-

Ab Groot en zijn vrouw, met nog net de ramen van het melkhuysje, naast het huis van Gerbrand Langedijk, Middenweg 515 (nu N.Beers) en het bruggetje waar Engeline vaak gevist heeft.

pend vuurtje rond: "Ome Dirk is er, ome Dirk is er." Kinderen blij, moeders blij. Ome Dirk zou de jeugd wel vermaken. Zo vlak na de oorlog was er voor ons kinderen weinig vertier.

Dus als ome Dirk kwam was er op de buurt groot feest. Wij kinderen vonden het toen heel gewoon dat ome Dirk ons vermaakte, want hij was toch een kindervriend. Geen mens die er anders over dacht. Wat deed ome Dirk zoal met ons.

Hij kon toveren. Een 'muisje' kwam zomaar uit de mouw van zijn colbert gekropen.

Hij bezat ook een tol met touw erom heen die hij heel behendig op je hand kon laten draaien. Dat kriebelde dan op je hand. Met Pasen verborg

hij prachtige gekleurde paaseieren en mooie gevlamde stuiters in het gras.

De grotere kinderen kregen bijzondere postzegels en begonnen zo een postzegelverzameling. Mijn oudste zus Marianne is daardoor een verwoed postzegelverzamelaar geworden.

Ome Dirk was een niet onverdienstelijke amateurfotograaf. Indertijd werden er niet zoveel foto's genomen en vaak gaven de talrijke kinderen ome Dirk inspiratie. Hij gaf deze foto's dan aan de moeders die ze prachtig vonden. Menig fotoalbum zal nog gesierd zijn met een foto genomen door ome Dirk. Wanneer het slecht weer was,

"Ome Dirk"

Ab Groot (met hoed) met zijn zoons, in ieder geval Theo rechts. Voor het huis aan de Middenweg 520

verzamelde de kinderen zich in de 'dars' van Plak. We zaten dan op houten kistjes. Ik zie ome Dirk nog zitten met de pijp in zijn hand. In het begin aarzelde hij een beetje maar al gauw werd hijzelf meegeslept door zijn eigen verhaal.

Helaas herinner ik me de verhalen niet meer maar ze waren allemaal spannend en we hingen aan zijn lippen. Later als volwassene vraag je je af wie deze man nu werkelijk was geweest. Waarom moest hij onderduiken? En hoe lang heeft de familie Groot ome Dirk in huis gehad? Mijn vader vertelde mij nog dat ome Dirk graficus van beroep was en bij een drukkerij in Den Haag werkte. Mijn vader zei ook dat ome Dirk een gebrek had. Hij zou stotteren maar dat hebben wij als kin-

Ab Groot en zijn vrouw op bezoek bij Ome Dirk in Den Haag

deren nooit gemerkt. Als hij zat te vertellen, stotterde hij beslist niet. Of zou de aarzeling om te beginnen, als hij met zijn pijp in zijn hand een paar seconden onbeweeglijk zat, een overwinning zijn geweest op zijn gebrek?

Ome Dirk, u moest eens weten hoeveel 'kinderen' nog dierbare herinneringen aan u hebben. U was in alle opzichten een heer uit Den Haag! Zijn adres in Den Haag was beslist Acaciastraat 208, Den Haag. Ik heb nog heel lang contact gehad met Ome Dirk en nog een felicitatiekaart gekregen met ons huwelijk. Trouwens heel veel kinderen kregen van hem een ansichtkaart als ze jarig waren met als afzender: "Hoera Oom Dirk".

Engeline Tromp heeft dit verhaal geschreven en de foto van het distributiekantoor aangeleverd.

De andere foto's zijn gemaakt door Dirk Renckens en in het bezit van Historisch Heerhugowaard via, een dochter van Ab Groot, Annie en haar man, Theo Rood. Boven dit artikel staat: Wie, Wat, Waar. Veel is al verteld, maar de vraag blijft of er iemand nog iets weet van het distributiekantoor. Engeline Tromp geeft aan dat de historie van het Melkhuisje, wie er daarvoor in gewoond heeft, snel vergeten is. Dat klopt. Verhalen vertellen en doorgeven en beschrijven is een goede manier om de historie levendig te houden.

We houden ons altijd aanbevolen voor opmerkingen hieromtrent en voor uw verhalen.

U kunt dit mailen naar:
gemmahiep@hotmail.com

DE BOERENLEENBANK IN HEERHUGOWAARD - DE NOORD

Gemma Groot

Een stukje geschiedenis van de Boerenleenbank in Heerhugowaard De Noord.

Tot 1900 had de drooggemaakte polder weinig goeds voortgebracht. De opkomst in 1903 van de kunstmest leidde tot een enorme ontwikkeling van de tuinbouw. In 1910 werd de Katholieke H. Hart kerk gebouwd, daarmee groeide de dorpskern, en werd het tijd voor het stichten van een eigen boerenleenbank.

Enkele voortrekkers, met o.a. Adrianus Anton Overtoom hebben op 29 december 1911 de oprichtingsakte ondertekend bij de notaris Gottmer in Obdam. Op 4 januari 1912, vond de oprichtingsvergadering plaats. De naam die werd gekozen en door 22 leden werd getekend: 'Coöperatieve Boerenleenbank gevestigd te Heerhugowaard'. Adrianus Anton Overtoom werd tot eerste kassier benoemd, met een jaarsalaris van f 50,--. Op de eerste Bestuursvergadering diende hij direct een verzoek in om een kantoor te laten bouwen in zijn huis aan de Middenweg 565. Hij werd wel verplicht om het kantoor voor f. 2000,- over te nemen als hij zijn ambt zou neerleggen. Er was wat twijfel over de levensvatbaarheid van de bank, maar in het eerste jaar was er al een flinke omzet en was het ledental al tot 50 gestegen.

Wat leende men zoal in de begintijd?

De kleinste lening, een bedrag van f 50,- werd verstrekt in 1913. In 1916 werd de spaarregeling '1 jaar vast' ingevoerd. In de jaren 20 honoreerde de bank vaak verzoeken om uitstel van aflossing wegens 'de slechte tijdsomstandigheden'. De eerste hypotheek werd verstrekt in 1932.

De fusie met de Centrale Raiffeisenbank te Utrecht.

In 1925 zocht en vond de Boerenleenbank aansluiting bij de Centrale Raiffeisenbank te Utrecht. Toen de brandkast in 1929 werd gestolen, besloot het bestuur om maar een nieuwe Lips brandkast aan te schaffen. De

crisistijd was voor iedereen een zware tijd. Ook voor de bank. Het 12,5 jarig feest werd niet gevierd. In 1937 bestond de bank 25 jaar. Dat wilde men echter niet ongemerkt voorbij laten gaan. Ieder lid, die de presentielijst voor de jaarvergadering tekende, ontving f 1,00. Een borreltje kostte in die tijd vijf cent. Je kunt je voorstellen hoe iedereen naar huis liep, of fietste, of viel!

De kassiers in de begintijd

In 1938 werd J. Kieft hulp-kassier. Dat kwam goed uit, want op 3 juli 1940 gaf kassier Adrianus Anton Overtoom te kennen dat hij ivm zijn gezondheid zijn werkzaamheden wilde beëindigen. Waarschijnlijk heeft de heer Overtoom de f. 2000,-- toen terug moeten betalen ivm zijn kantoor aan huis!!.

Het kassierskantoor verhuisde in het najaar van 1940 tijdelijk naar het huis van de heer A. Veldman aan de Middenweg 543. De heer A.A. Overtoom heeft maar korte tijd van zijn rust kunnen genieten. Hij overleed op 7 mei 1941. In mei 1942 verhuisde de bank naar Middenweg 475, het woonhuis van kassier Kieft. Kassier Kieft overleed echter op 60 jarige leeftijd in 1944.

Vervolgens werd Adriaan A.W. Overtoom benoemd tot kassier en zijn kantoor werd gevestigd in de boerderij aan de Middenweg 560. Hier werd een kleine kantooruimte gemaakt, in een zijkamertje aan de zuidkant, en de gang werd de wachtkamer.

De woning van kassier Kieft aan de Middenweg 475, nu bewoond door dochter Anouk Pronk, achterkleindochter van kassier Kieft.

De boerderij van kassier Adriaan A.W. Overtoom aan de Middenweg 560, Boerderij Harlingen

Wat waren de gevolgen van de oorlog voor het bankwezen in Heerhugowaard Noord?

Begin mei 1940 maakte de Centrale Bank maatregelen bekend waaraan de bank zich diende te houden in de oorlog. Niet te veel geld in kas houden, niet teveel geld gelijk uitgeven bij aanvragen om kasgeld. Voor het kantoor werd geen brandstof meer beschikbaar gesteld en ook op de elektriciteit moest worden bezuinigd. In mei 1945 kwam de geldsanering weer op gang. De bank kon beschikken over 98 biljetten van f 100,-. De bank krijgt telefoon.

Hoe bankierde de kassiers in die tijd?

Adriaan A. W. Overtoom vertelde daarover dat hij graag boer wilde zijn. Hij woonde op een grote boerderij en de koeien bepaalde voor een groot gedeelte zijn leven. Hij was al hulpkassier bij J. Kieft en toen die

overleed kon hij het werk als kassier, naast het houden van koeien goed combineren. De openingstijden waren op maandagavond en op donderdagmiddag, samen vier uur. Tussendoor konden de mensen zijn huis eventueel bezoeken. Zo ging het in de jaren vijftig.

In 1962 vierde de Boerenleenbank te Heerhugowaard-Noord op feestelijke wijze haar 50-jarig bestaan. Voor het eerst ging de bank vijf dagen per week 's morgens van 10 tot 12 uur open. Het boerenbedrijf van de heer Overtoom kwam steeds meer in het gedrang door zijn werkzaamheden als kassier. Een boerderij als bankgebouw paste niet meer en in 1963 werden plannen gemaakt voor nieuwbouw. De boerderij werd gesloopt, de familie Overtoom verhuisde met het bankgebeuren naar de boerderij waar de familie Reijne in had gewoond, Middenweg 489 en heeft daar de nieuwbouw afgewacht.

Het nieuwe bankgebouw, op de hoek Harlingerstraat/Middenweg

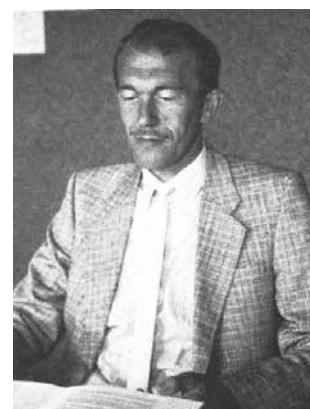
In 1966 werd op de plaats van de boerderij het nieuwe bankgebouw door burgemeester Molleman geopend. De ruilverkaveling startte in 1966 wat voor veel agrarische bedrijven voordeel opleverde. De vaarpolder werd een rijpolder. De schuiten werden van de hand gedaan. Er kwamen boekhoudmachines in het kantoor en de openingstijden werden uitgebreid. De naam Boerenleenbank veranderde in

J. Kieft

A.A.W. Overtoom

J. Knijn

Raiffeisenbank en de bankier heette voortaan directeur. Adriaan Overtoom werd full-time directeur en had geen tijd meer voor de koeien. Vanaf die tijd veranderde ook Heerhugowaard. In het Centrum breidde de nieuwbouw zich uit. De plannen om Heerhugowaard groots te maken namen hand over hand toe.

In 1978 nam de A.A.W. Overtoom afscheid als bankdirecteur, na 34 jaar, en nam J. Knijn zijn werk over. De naam van de bank was ondertussen veranderd in Rabobank.

Heeft de bank in Heerhugowaard Noord de 100 jaar gehaald?

Nee, wat nog rest van de bank is de geldautomaat in de muur. De mensen die er toen werkten hebben allen andere werkplekken gezocht. Je kunt zeggen dat er in de 50 jaar vanaf 1978 veel veranderd is. Er kwamen pinautomaten, pinpassen, nog een korte periode de chipknip. Sinds het digitale tijdperk is de behoefte aan een fysieke bank veranderd. Iedereen bankiert thuis op zijn pc, Ipad of telefoon. De bank, gebouwd in 1967 was niet meer nodig als bankgebouw. Voor vragen over geld, hypotheek etc. ga je naar de stad. Het bankgebouw is toen verbouwd voor kinderdagverblijf, Pinkeltje. Zij hebben er een aantal jaren de kinderen van Heerhugowaard Noord opgevangen en be-

De nieuwe Rabobank in 1967

geleid. Op dit moment is het gebouw opnieuw verbouwd. Logeerhuis Stichting Kanz. Zij bieden passende zorg en onderwijs voor kinderen met een meervoudige beperking.

Bronnen:

Informatie gevonden in het boek "Stolpboerderijen in Heerhugowaard" deel 3 van Henk Komen.

Foto's uit het archief van Jan de Vries.

Brochure: "Van Boerenleenbank tot Rabobank, een terugblik op 75 jaar bankieren in Heerhugowaard-Noord", wordt bovenstaande gebeurtenis beschreven.

Oktober 2000, het gebouw te huur. Vanaf November 2020 Logeerhuis Kanz

OUDEMAN TRANSPORT BESTAAT NEGENTIG JAAR

Tekst: Ed Dekker. Foto's: familie Oudeman.

Piet Oudeman (geboren in 1936) is miljonair. Dat verkapt een geschenk van de DAF-dealer. Het cadeau - een klok - hangt in de woonkamer van de oud-transportondernemer uit Heerhugowaard. Een miljoen kilometer voor de DAF 3600 ATI Turbo Inter, ooit een van zijn wagens. Zoon Piet (1964) heeft het bedrijf voortgezet. Oudeman Transport bestaat dit jaar - 2021 - negentig jaar. Het is het enige echte Heerhugowáárdse transportbedrijf.

Over het kenteken van de trouwe DAF hoeft vader Piet niet na te denken. „BT-46-TF", klinkt het zonder aarzeling. „Ik moest het altijd opnoemen", verklaart hij. Op bezoek bij de 85-jarige Piet Oudeman, de tweede generatie Oudeman van het jubilerende bedrijf. Zijn vader - ook Piet - begon in 1931 met paard en wagen. Inmiddels is de vierde generatie toegetreden, de broers Swen (1989), Tim (1991) en Bas (1993).

Op tafel van zijn woning aan De Zicht in De Noord ligt het jongste nummer van Truckland, het blad van DAF Trucks. „Die krijg ik altijd van mijn zoon." Op de omslag staat 'Start the Future'. Piet Oudeman blijft geïnteresseerd in de nieuwste ontwikkelingen in het vrachtvervoer. Wel staat zijn leven in een lagere versnelling na het overlijden van zijn vrouw, Dina Ernst (1938-2017). Jaren woonden zij met hun drie kinderen aan de Middenweg 469b, niet ver van het geboortehuis van Piet.

Dáár, waar zijn wieg stond, ligt de oorsprong van Oudeman Transport. Aan het doodlopende pand achter Middenweg 453 (voorheen café De Hengstman) bouwde de stichter van het bedrijf - Piet Oudeman (1895-1941) - een bestaan op, samen met zijn vrouw Trien de Boer (1897-1969). Dat was op Middenweg 447.

Drie generaties Oudeman, juli 2021: de tweede generatie met zoon en kleinzoon. Vlnr. Piet (1964), Bas (1993), Piet (1936), Tim (1991) en Swen (1989).

Landbouwer

Het was niet vanzelfsprekend dat de grondlegger in het vervoer zou gaan. Piet - officieel Petrus - was een van de jongste kinderen in het grote gezin van Paulus Oudeman (1854-1897) en Ursula Oudeman-Bekker (1858-1946). Vader was landbouwer. Paulus had waarschijnlijk een tuinderijtje. In de winter zal hij een paar koeien als 'opzetters' hebben gehad, voor de melk. Zoals zoveel tuinders dat vroeger hadden. Paulus Oudeman - de grootvader dus van 'de miljonair'- is afkomstig uit Spanbroek, Ursula Bekker uit Zuid-Scharwoude. Alle veertien kinderen zijn in Heerhugowaard geboren.

Aanvankelijk trad jonge Piet in de voetsporen van zijn vader. Hij werd ook landbouwer. Dat was hij bij zijn huwelijk in 1921 met Trien - Trijntje - de Boer uit Hensbroek, zo leert de trouwacte. Piet was toen 26 jaar, Trien 24 jaar. De jonge Piet keek verder dan zijn eigen veld met kool en aardappelen. Hij ging ook de voordam uit. Om te rijden voor anderen.

Tuinders uit de buurt kregen in de gaten dat ze op hem konden bouwen. Vaker en vaker werd hij gevraagd om producten naar de veiling te brengen. „Zo zal het in de aanloop zijn gegaan", zegt kleinzoon Piet (57) in de kantine van het bedrijf aan de Hasselaarsweg.

Fotoboek

Het jaar 1931 geldt als officiële start van het transportbedrijf. „Opa begon toen als zelfstandig vervoerder." Op tafel in de kantine bladeren we door een groot fotoboek. Met reuzestappen wandelen we door de 90-jarige historie van Oudeman Transport. Af en toe pakt Piet zijn telefoon, want het planningswerk gaat door. Tuinders uit De Noord en omgeving wisten Piet Oudeman goed te vinden. Na enkele jaren kon hij de vrachtjes niet meer aan met paard en wagen. Met de aanschaf

1936 van een Chevrolet kreeg hij de vaart erin. „Een Chevrolet, met een laadvermogen van vijf ton. Middenin de jaren dertig, dat was voor die tijd een opmerkelijke investering." Piet vermoedt dat enkele vooruitstrevende tuinders opa aan geld hielpen. 'Noordender herenboeren', zoals hij zegt.

In de krant

Met zijn aanwinst haalde Oudeman al snel de krant. Op 7 oktober 1936 schreef de Schager Courant over een ongeval in Heerhugowaard waarbij 'den expediteur P. Oudeman' was betrokken.

Het volledige bericht luidt:

Dinsdagmiddag ongeveer één uur stond de negenjarige Jb. Bes nabij de school van den H. Dionysius aan den kant van den weg, toen terzelfder plaats de vrachtauto's van de firma Komen aan de Draai en die van den expediteur P. Oudeman van het Noordeind elkander passeerden.

Van laatstgenoemde auto kreeg het jongetje van de haak, die dient om het achter-schut op te houden, een klap tegen het hoofd. Het kind sloeg tegen den grond en werd in ernstigen toestand opgenomen en naar de woning van den gemeentegeneesheer vervoerd'.

'Nadat een verband was aangelegd, kon vervoer naar de ouderlijke woning plaatsvinden. Tegen den avond werd ons nog medegedeeld, dat het patiëntje het goed maakte.

„Gelukkig", glimlacht Piet in de kantine om de laatste zin.

Grote slag

De expediteur reed vooral op de groenteveilingen in Noord-Scharwoude en Broek op Langedijk. Ook kwam hij wel in De Streek, het toenmalige tuindersgebied tussen Hoorn en Enhuizen. Het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog luidde een zware periode in voor het bedrijf. Een grote slag was het overlijden van de man met wie het allemaal begon. Piet Oudeman stierf in 1941, op 46-jarige leeftijd.

„Longkanker. De dood van opa kwam niet onverwacht." Als weduwe kwam Trien Oudeman-de Boer er alleen voor te staan,

met vijf kinderen. De oudste was Paulus, toen 18 jaar; de jongste - Annie - was net twee jaar geworden.

In de overlijdensacte van Piet Oudeman wordt 'landbouwer' als beroep genoemd. Dat wijst erop dat hij zijn agrarische bezigheden had voortgezet, naast het transportwerk. Officieel gold expediteur kennelijk niet als zijn hoofdberoep.

Trien Oudeman zette de vrachtwagenrijderij voort, zo goed en zo kwaad als dat ging. Met hulp van velen, ongetwijfeld. Ook met de tuinderij ging zij door. In de boeken van het kadaster wordt zij na de dood van haar man 'landbouwster' genoemd.

Vijf jaar was Piet Oudeman toen zijn vader overleed. Heeft hij herinneringen aan hem? Aan De Zicht schuift Piet naar voren en kijkt vooruit. De klok met het opschrift 'miljonair' wijst bijna half drie aan. „Een keer ben ik met 'm mee geweest naar het ziekenhuis in Amsterdam. Verder zou ik het niet weten."

Kostschool

Moeder Trien zat niet bij de pakken neer. Zij stuurde de jongste drie kinderen naar een kostschool. Jaap (geboren in 1934) en Piet (1936) vertrokken naar Voorhout, Annie (1939) ging naar Bergen. „We moesten een vak leren, dat zei moeder", weet Piet. Aan de Bisschoppelijke Nijverheidsschool volgde Piet de opleiding voor elektricien. „Jaap en ik zaten daar allebei. Jaap zat een klas hoger, hij was twee jaar ouder."

De periode in het Zuid-Hollandse dorp, ten noorden van Leiden, duurde drie jaar. De Bisschoppelijke Nijverheidsschool in Voorhout heette eerst het Sint Gerardus Gesticht Schoonoord. School en internaat waren opgericht door de Broederscongregatie Onze Lieve Vrouw van Zeven Smarten. „Ik zat daar drie jaar. Eén keer in de maand mocht je een weekend naar huis. Of het streng was? Streng maar goed. Een mooie tijd? Ja, dat moest wel." Hij leerde veel bij de monniken. Zoals goed schrijven, links en rechts.

De oudste bedrijfsfoto in het familiearchief, uit 1943. Vooraan staat Paulus (1923-1980), achter is zijn broertje Piet (1936) te zien. Andere broer Jan (1927-2005) staat niet op de foto. De drie gebroeders zetten het transportbedrijf voort waarmee vader Piet (1895-1941) officieel in 1931 was begonnen. De vrachtwagen is een Chevrolet, gekocht in 1936. De foto is genomen bij Middenweg 472, jarenlang de uitvalsbasis van de Oudemannen.

'Wed. P. Oudeman'

Als 'Wed. P. Oudeman', zo werd het bedrijf voortgezet. Oudste zoon Paulus reed op de Chevrolet, tweede zoon Jan (geboren in 1927) moest na de bevrijding naar Nederlands-Indië. „Broer Jan kwam daarna ook op de auto. Eerst bij een bedrijf in Opmeer, later thuis.”

Van de Chevrolet - de eerste wagen van Oudeman Transport - is een afbeelding bewaard gebleven. De foto is genomen in 1943. Tegen het portier leunt de chauffeur, Paulus (geboren in 1923). Achteraan bij de laadbak is een knulletje van een jaar of vijf, zes te zien. „Dat is mijn vader. Ze staan bij Middenweg 472.” Boven de cabine zijn naam en telefoonnummer te lezen op een plank:

Paulus Oudeman hangt uit het portier van de Bedford die hij eind 1945 nieuw kocht.

P. Oudeman, H.H. Waard, tel. 509.

De wagen kon in de oorlog lang op de weg blijven. „Ome Paul reed de meeste dagen civiel. En één dag in de week voor de Duitsers, dat was de enige mogelijkheid om te blijven rijden.” Toch vorderde de bezetter later de Chevrolet. Maar voorkomen werd dat de Duitsers er mee aan de haal gingen. De wagen werd verstopt in de hooiberg van grote stomp Lelyhof in De Noord, waar familielid Klaas Oudeman boerde.

Nieuwe wagen

'Wed. P. Oudeman' pakte na de Tweede Wereldoorlog de zaken voortvarend aan. Eind 1945 kocht zoon Paulus een nieuwe vrachtauto, een Bedford. De provincie Noord-Holland gaf het kenteken - GZ 69367 - op 10 december 1945 af aan Paulus Johannes Oudeman, Middenweg D 86, Heerhugowaard. Ook van deze wagen is een foto, met ook daarop Paulus. Het kenteken is prima leesbaar. Deze aanduiding voert naar eerste kilometers van deze auto. De kentekenregistratie van toen is te vinden op de website van het Noord-Hollands Archief in Haarlem.

Deze digitale gegevens leren bovendien dat de Chevrolet tweedehands was toen Piet Oudeman deze wagen kocht in - volgens zijn kleinzoon - 1936. De Chevrolet kwam op de weg in de periode 1914-1920, dus meer dan een decennium voor het officiële begin van Oudeman Transport. Het precieze jaar kon niet worden achterhaald omdat het kenteken niet volledig leesbaar is.

Siemen Danenberg

De eerste jaren na de oorlog reed Paulus in zijn eentje voor 'Wed. P. Oudeman'. Zijn broer Jan kwam later in het bedrijf, Piet volgde in 1963. „Mijn vader was toen 27 jaar”, vertelt Piet (de derde generatie). „Hij had eerst gewerkt bij Siemen Danenberg, de loonwerker. Daar zat hij op de trekker.” De naam van het bedrijf veranderde in 'Gebr. Oudeman'.

Met drie broers - Paulus, Jan en Piet - breidde ook het wagenpark uit. In 1983,

toen de huidige Piet in het bedrijf kwam, bestond dat uit twee Bedfords en een DAF. Een 'Dafje', zoals Piet zegt, bladerend door het boek vol foto's van glimmende zware jongens.

Voordat jonge Piet achter het stuur kroop, reed Gebr. Oudeman veel voor Peter Verburg in Noord-Scharwoude, de Noordhollansche Conservenfabriek. Doperwten, spinazie, tuinbonen, granen, witte kool, rode kool, bloemkool, sperziebonen, van alles. Eerder had het bedrijf één wagen 'vast in de aardappels'. Het vervoer voor bloembollen nam gaandeweg toe. Vooral Paulus zat in de irissen, tulpen en lelies.

Voor zichzelf

In 1969 stapte Jan uit het bedrijf en begon voor zichzelf. Twee zoons van hem, Pierre en John, hebben dit transportbedrijf voortgezet. Het is ook aan de Hasselaarsweg gevestigd, op nummer 23. Dit bedrijf heeft twee wagens lopen. Pierre en John zijn 'eigen rijders'. Jan Oudeman is overleden in 2005.

Piet en Paul gingen samen verder. In 1980 overleed Paul plotseling door een hartinfarct. Hij was bezig een vracht aardappels in zakken te laden.

Van de drie broers bleef dus Piet alleen over in het bedrijf. Met zoon Piet aan zijn zijde kwam er 'P.P. Oudeman en zn.' op de wagens te staan. De twee P's staan voor Petrus Paulus, de doopnamen van Piet. Tot halverwege de jaren tachtig waren de activiteiten voor 95 procent agrarisch getint. Wel was het werkgebied vergroot. Ritten naar België werden geen uitzondering meer.

Witloftrekkers

Het agrarisch vervoer in de jaren zeventig en tachtig vertelt ook veel over de verandering van Heerhugowaard van plattelandsdorp naar een stedelijke gemeente.

Piet: „Ik kwam in 1983 in het bedrijf en er waren toen elf witloftrekkers in Heerhugowaard. Kort na 2000 zijn die verdwenen, niet één bleef er over. Deze bedrijven teelden witlofpennen op contract. Dat vervoer gaf ons in de herfst zes weken werk.”

Met de jonge Piet aan het roer verzette het transportbedrijf de bakens. „Al snel kocht ik een aanhanger erbij. Met hooi en stro kon ik anders te weinig meenemen.” Hij haalde ander werk binnen. „Ik ging hout rijden, deed een betonplatenhandeltje erbij.” Rond 1990 huurde hij de eerste losse krachten, ongeveer tien jaar later kwam de eerste vaste kracht. Vader Piet stapte op zijn 63e uit het bedrijf. Graag kroop hij daarna achter het stuur voor incidentele ritten. Na tien jaar was dat over.

Containerauto's

Piet dreef het bedrijf tien jaar met een compagnon, John Veldman. Dat was van 1998 tot 2008. Veel veranderingen dienden zich rond die periode aan. Het agrarische werk verminderde verder. Met zijn containerauto's richtte Piet zich op bouwafval. Bedrijven in de bouwsector werden belangrijke opdrachtgevers. Een forse stap was de overname in 2011 van drie auto's van Stammis Verhuur uit De Noord. Zes jaar eerder al was een wagen gekocht van kistenfabriek Necap uit Wieringerwerf. Van een heel andere orde was het besluit om Bleeker Transport over te nemen. Deze

DAF met aanhanger, volgeladen met doperwten. Hiermee reed Piet (1936) veel voor de Noordhollansche Conservenfabriek van Peter Verburg in Noord-Scharwoude.

Bijna het complete wagenpark in 1983 toen de derde generatie (Piet, 1964) in het bedrijf kwam. Links een Bedford, daarnaast een DAF. De derde wagen - ook een Bedford - was onderweg.

ingrijpende beslissing kreeg officieel op 1 januari 2015 zijn beslag. In één klap groeide het bedrijf met elf wagens en elf personeelsleden. „Peter Bleeker kwam bij me. Hij liep toen tegen de zestig en had geen opvolger. In 2014 kwamen we tot elkaar.”

Verplaatsing

Bleeker Transport was een Heerhugowaards bedrijf, gevestigd in De Noord. In De Overhaal van 2008 staat een uitvoerig artikel over (toen) het 140-jarig bestaan van dit transportbedrijf. Met de samensmelting van beide

Goed aan de vracht met stro. Auto en aanhanger zijn gebruikt gekocht in 1983. Het bedrijf heette toen P.P. Oudeman, naar de doopnamen van Piet (1936). Met de intrede van Piet kwam er P.P. Oudeman en zn te staan op de cabine.

Noordender ondernemingen veranderde de naam van het vernieuwde bedrijf in Oudeman Transport. Het betekende ook de verplaatsing van Oudeman naar de Hasselaarsweg, de plek van Bleeker. Met de royale locatie van nu 20.000 vierkante meter aan de Hasselaarsweg 1a heeft Oudeman Transport de ruimte, op weg naar het 100-jarig bestaan over tien jaar. Wat een verschil met het perceel Middenweg 472, jarenlang de uitvalsbasis. Piet Oudeman, de oprichter van het bedrijf, kocht dit pand in 1928, zo leert het digitale archief van het Kadaster. Hij nam het over van Neeltje Stam, de weduwe van Jan Hovenier. Het stond te boek als huis en erf, met een grootte van totaal 3 are en 60 centiare. Het pand is gebouwd in 1907. Dat was voor Pieter Berkhout uit Heerhugowaard, een rietdekker. Berkhout had een hoekje weiland gekocht van Huibert Reijne, landbouwer uit Zuid-Scharwoude.

Bonte stoet

De eerste jaren verwisselde het pand diverse malen van eigenaar. Een bonte stoet komt naar boven uit de kadastrale boeken. Na bouwer Pieter Berkhout kwam het in handen van landman en winkelier Pieter Meereboer. Hij deed het bezit over aan melkslijter Cornelis Groot Janszoon. Die verkocht het aan landbouwer Antonius Groot Janszoon. De daaropvolgende eigenaren waren Petrus Cornelius Mooij (timmerman, caféhouder, rijwielandelaar) en landbouwer Cornelis Langedijk Corneliszoon. Laatstgenoemde verkocht het pand in 1921 aan de genoemde Jan Hovenier.

Middenweg 472 kwam later op naam te staan van de kinderen van Piet Oudeman en Trien de Boer, ieder voor een vijfde deel. In 1962 werd zoon Jan volledig eigenaar van dit onroerend goed. Dat bleef hij ook na 1969, toen hij voor zichzelf begon. Piet verplaatste toen het bedrijf naar Harlingerstraat 1 (nu nummer 5) in De Noord. In 1998 kwam Zeldenruststraat 4 in eveneens De Noord erbij als extra locatie. Met de verplaatsing naar de Hasselaarsweg is de Harlingerstraat afge-

stoten. De locatie Zeldenruststraat wordt alleen nog voor opslag gebruikt.

Vierde generatie

De overname van Bleeker in 2015 leidde tot nóg een belangrijke verandering. De zoons Swen, Tim en Bas kwamen toen ook in het bedrijf, als vierde generatie Oudeman. „Het gaat fantastisch. Ze hebben ieder hun eigen taak en plek in het bedrijf”, zegt vader Piet trots. Sleutelen, planning, klussen bekijken, onderhoud, rijden; hun kwaliteiten zijn divers.

De band tussen de vier mannen is zeer hecht. „Vier jaar hebben we thuis het huishouden met elkaar gedaan. En dan ook echt samen. Ze kunnen alles. Koken, wassen, stofzuigen. Mijn eerste vrouw is overleden, in 2006.”

Ze is 41 jaar geworden, Anita Muileboom. Haar dood kwam niet onverwacht. Twee heel moeilijke jaren voor Piet, een jaar voor het overlijden van Anita en een jaar daarna. Piet roemt de medewerking van de verzekering in deze zware periode. „Ik heb twee jaar bijna niets kunnen doen voor het bedrijf. Die ruimte kreeg ik.”

Geluk

De 'miljonairsklok' wijst drie uur aan, vader Piet is uitgepraat. Het oog valt op een rij foto's. Bij de televisie vertellen fotolijstjes het verhaal van zijn gezin. Naast Anita staan Piet en Monique, hun trouwfoto. Met Monique Beemsterboer in zijn leven lacht het geluk Piet weer toe. „We zijn in 2011 getrouwd”, vertelde Piet een paar dagen eerder in de kantine.

Oudeman Transport staat niet stil. Begin 2020 is Jonker Transportbedrijf te Alkmaar overgenomen. Het wagenpark van Oudeman Transport telt nu 28 auto's. Er werken 33 mensen. Driekwart van het transport speelt zich af in Nederland en België. Een speciale klus was laatst het transport van drie crematieovens naar Dresden.

Trekker schuifzeil opleggers, bakwagen combi's, autolaadkranen (de langste kraan heeft een giek lengte van 35 meter), containerauto's, volumecombinaties, vlakke opleggers en uitschuivers - wie een beetje

Tim, de vierde generatie, op weg met de Mack. Op het stuur is het handelsmerk van de fabrikant te zien, de Engelse bulldog.

Wortelen laden in de Noordoostpolder. Met de Mack, een vreemde eend in de bijt bij Oudeman. Deze Mack Ultraliner 310, een Amerikaan, is gebouwd in 1990 en is gebruikt gekocht in Groningen. Het model kwam op de markt in 1982.

Haven van Beverwijk, aardappelen lossen. De vracht is bedoeld voor het buitenland en gaat in een schip. De lading is zo'n dertig ton.

Vader Piet (1936) en zoon Piet (1964) kijken vooruit, bij de komst van de nieuw DAF CF 440 in 2016.

In 1998, Swen, Tim en Bas bij de containerauto die het bedrijf dat jaar gebruikt kocht.

Een van de jongste paradepaardjes van het bedrijf, een Volvo 4-asser met een 95 ton/meter kraan van 34 meter

In Amsterdam, op ongeveer twintig meter hoogte. Met de Renault Premium Lander 460, bouwjaar 2012.

thuis is in de transportwereld weet dat Oudeman Transport van vele markten thuis is. En vergeet niet de kieptrailer, eu-rodieplader en kuipdieplader (voor het vervoer van grote en hoge objecten). Twee trailers kunnen met afstandsbediening worden gestuurd om krappe locaties te bereiken.

De bouw blijft voor Oudeman een belangrijke sector. Heel veel wordt gewerkt voor bouwgerelateerde opdrachtgevers.

Ook is het bedrijf gespecialiseerd in containerverhuur en opslag. De grootste open container heeft een inhoud van liefst veertig kuub.

Opa Piet - de man van de Chevrolet - moest eens weten.

Bronnen

- gesprek vader en zoon Piet Oudeman, juli 2021
- fotoboek Oudeman Transport, samengesteld door Eline Sol, 2017
- www.oudemantransport.nl
- Kadaster Archiefviewer (digitaal)
- www.regionaalarchiefalkmaar.nl (personen zoeken, kranten)
- www.wiewaswie.nl
- www.archieven.nl (kentekens Noord-Holland)
- 140 jaar Bleeker Transport in Heerhugowaard, artikel Jan Borst, in De Overhaal 2008, uitgave Stichting Historisch Heerhugowaard

DE NIEUWE WEG WORDT SPORTLAAN

Annie Tamis-Laan

De eerste tennisbaan; een stukje Heerhugowaardse geschiedenis uit de jaren '30 en '40 van de vorige eeuw.

Vroeger, rond 1940, wist iedereen waar de burgemeester woonde. Op de hoek van de Middenweg en de Sportlaan, die tot 1948 Nieuweweg heette, werd de burgemeesterswoning gebouwd. De heer B.J.F. Sutman - Meijer was (met zijn vrouw en 4 dochters) de eerste bewoner van het royale huis "Heerhuygenwaert". Hij overleed op 9 juni 1957.

Daarna woonde er zijn opvolger, de heer A.F. Molleman. In 1980 werd de woning verkocht en zochten de burgemeesters zelf een woning binnen de gemeente.

Het huis is opgebouwd in de stijl van de Amsterdamse School. Ernaast werden burgerwoningen gebouwd, eveneens door aannemingsmaatschappij P. Bot. Op 5 september 1940 trouwde de oudste zoon Gem Bot. Toen werd de naam P. Bot en zn.

Naast de burgemeester woonde gemeentesecretaris Van de Wildenberg (1938-1946). Toen die naar Brabant vertrok, nam G.Th.A. Specker zijn functie over. Hij was getrouwd met Agnes Bot, oudste dochter

van de aannemer, en had een groot gezin.

Zoals gebruikelijk in meer kleine dorpen had vaak een en dezelfde persoon talrijke bijfuncties. Zo ook gemeentesecretaris Specker. In de gemeentegids van 1958 worden er enkele genoemd : voorzitter uniformcomité Hou en Trouw, voorzitter jeugdcomité parochie St. Dionysius, bestuurslid Rode Kruis, Mensen in Nood, enz. enz.

In het Noord-Hollandsch Dagblad van 5 november 1968 lezen we o.a. het volgende verslag :

"Onder overweldigende belangstelling is gistermorgen het stoffelijk overschot "van de heer G.Th.A. Specker ten grave gedragen. Tijdens de plechtige H. Mis "van Requiem o.l.v. pastoor Andriessen en kapelaan N. Kuiper werd gezongen "door het gemengd koor van de Dionysiusparochie.

Aanwezig waren o.a. burgemeester Molleman en echtgenote, de wethouders J. de Groot en P. van Stralen, de gemeentesecretarissen W. van Dam van Heerhugowaard, Ruijter van Warmenhuizen, Dockheer van Langedijk en vele anderen.

De vroegere burgemeesterswoning op de hoek van de Middenweg en de Sportlaan

Grote belangstelling bij begrafenis G. Specker

En de firma Bot bouwde verder. We kunnen dit wel de eerste uitbreiding van het dorp noemen. Wie woonden daar? Na diverse verhuizingen door de jaren heen zijn toch nog wel namen van de eerste bewoners in de herinnering opgedoken : o.a. families Weel, Gnder, Swart, Schouten, wed. Schilder-Louwe, Dokter, de Groot en Bot.

Waar de bebouwing ophield, was een groot grasveld en in de verte lag het sportveld van voetbalclub S.V.W. (Steeds Voor Waarts), opgericht in 1927.

Op het overgebleven, braakliggende terrein kwam een tennisbaan.

De eerste tennisbaan in Heerhugowaard

In augustus 2018 had ik hierover een gesprek met de enige nog in leven zijnde dochter van aannemer Bot. Kort daarna, op 5 september 2019 is ze in Heerhugowaard gestorven. Martha Bot is 95 jaar oud geworden.

Ze vertelde mij over de tennisbaan het volgende verhaal :

Waar de bebouwing van de Sportlaan ophield, bouwde haar vader een compleet omheinde tennisbaan. Hij had een groot gezin met o.a. 8 dochters. Haar vader was heel zuinig op zijn kinderen en hij wilde dat ze hun vermaak dichtbij huis zochten, zodat hij zelf een oogje in het zeil kon houden. De vloer van de baan bestond uit

tegels en later kwam er gravel. Binnen de hoge hekken was ook een kleedkamer en een sanitaire voorziening. De meisjes droegen rokjes, witte sokjes en witte schoenen. Zwarte gympies waren voor de gymzaal. Die witte sokjes brachten heel wat te weeg, want Martha wist nog goed, dat heel vaak de protestantse jongelui uit de buurt rond het hek stonden te schelden. Ze riepen dan : "Kousen! Kousen!" In die tijd (rond 1938) hoorden meisjes lange, ondoorzichtige kousen te dragen. Niet-katholieken mochten daar niet tennissen, dat verbood de pastoor. In die tijd waren zogenaamde "gemengde" verenigingen taboe, b.v. bij de voetbalclubs of de zangvereniging.

De meisjes speelden aanvankelijk met en tegen elkaar. Toen ze later verkering kregen, speelde de aanhang ook mee. Latere vrienden, kennissen en leerkrachten (o.a. juffrouw Krom) speelden hun lobs en aces op de baan van de Botjes.

Ze hadden hun club ook een naam gegeven : DE TULP (Tennis Uit Louter Plezier). In de oorlog '40-'45 werd er vaak gespeeld. Martha dacht dat de baan werd gebruikt tot begin jaren '50.

Ze vertelde ook, dat een van haar zussen, Marie, wat verder van huis ging. Ze ging Nederlands studeren aan de UVA in Amsterdam. Ze is afgestudeerd op het Westfries dialect.

Uitbreiding woningbouw Sportlaan

De firma Bot bouwde door aan de overkant van de Sportlaan. Daar woonden als eersten de families Bot en Dirkmaat. Dan kwam er een kort, doodlopend zijstraatje, dat leidde naar een gebouwtje, wat in de loop der jaren wel een multifunctioneel gebouw is gebleken. Alleen

P. BOT
HEER HUGOWAARD
Timmerman - Aannemer

daarover zouden wel een paar bladzijden volgeschreven kunnen worden. Een opmerkelijk feit is wel, dat daar op 6 april 1953 de feestelijke receptie was bij gelegenheid van de priesterwijding en Eerste H. Mis van Simon (frater Manuel) Schilder, een priesterzoon van de weduwe Schilder, die op Sportlaan 15 woonde

De "Bewaarschool"

Ook was er rond 1930 voor lange jaren een kleuterschool in gevestigd. Dat heette toen de Bewaarschool. Vroeger ging je van de kleuterschool naar de "grote" school. Tegenwoordig ga je na groep 1 en 2 naar groep 3 van de basisschool. Het klinkt anders, maar is in feite hetzelfde. De kleuters van rond 1940 zaten bij Juffrouw Wegdam en Juffrouw Huuskes. Enkele namen van de kinderen waren : Betsie Joon, Ellie Visser, Marrie de Krijger, Greetje van Baar, Marietje van Leeuwen, Annie Laan, Annie Ploeg, Rietje Brink, Japie Laan, Rinus Dekkers, Harrie Stammis, Pim Peppelenbosch. Die zijn, als ze nog leven, nu mensen van ruim 80 jaar!

Aan de familienamen is te zien, dat de kinderen van alle gezindten door elkaar zaten. Dat kwam omdat er in het dorp maar één kleuterschool was. Sommige al weer wat oudere meisjes mochten als een soort "hulpjes" wel eens helpen op 't schooltje. Dat vonden Lies Swinkels en Janny Brink heel leuk, zoals ze jaren later wel eens vertelden. Helpen met kringspelletjes ("zakdoekje leggen"), matjes vlechten en kleurpotloden slijpen.

Toen juffrouw Huuskes ging trouwen, mochten de kleuters op een platte boerenwagen op receptie in Alkmaar. Bij het feliciteren kregen de kleuters een glaasje ranja en een klein prentje, wat natuurlijk als een kostbaar kleinood nog jaren bewaard werd. Een kinderhand was (toen nog) gauw gevuld!

Jaren later zag ik de juf als mevr. Van de Bogaard-Huuskes weer terug als bestuurslid van de onderwijsbond CNV Kring Alkmaar, die vergaderde in het

Gulden Vlies. In datzelfde horecabedrijf ontmoette ik in 1963 het Waardse kleuterjochie Pim, die als Drs. P. Peppelenbosch voor een volle zaal een lezing gaf voor Schola Publica met als onderwerp "Educatief Toerisme".

Terug

Maar we dwalen af, we gaan weer terug naar de Sportlaan.

Naast het straatje kwamen nog enkele huizen. Ik herinner mij de volgende bewoners : familie Besteman, Van Langen, een politiemann, familie Magielsen en een dominee.

De heer M.A. Magielsen was bijna 25 jaar, tot zijn pensioen, "polderbaas". Hij heeft tijdens die periode gewerkt onder 3 dijkgraven, nl. P. Tromp, H. Stuijt en J.C. van Langen. Toen hij in 1947 in dienst trad, werd hij mede door de Tweede Wereldoorlog geconfronteerd met een enorme achterstand in onderhoud van polderwegen, waterlopen en gebouwen. De waterstand in de polder was een groot probleem. Ook de ruilverkaveling en de bouw van veel woningen eisten voortdurende waakzaamheid. Het planten van bomen had zijn bijzondere aandacht. Boeren beklagden zich over de waterstand op hun land. Zo kwamen ze zelfs bij hem thuis klagen, soms bij de voor- én achterdeur om als voor- en tegenstanders hun gelijk te bepleiten. Ook kwam er een nieuwe vergaderzaal bij het gemaal aan de Huygendijk. In het museum aldaar is op indrukwekkende wijze te zien, hoe wij nu

"Polderbaas"
M.A. Magielsen

in de polder onze voeten droog kunnen houden. Het is de eeuwige strijd tegen droogte en soms weer te hoge waterstanden.

Na een drukbezochte receptie, met veel waarderende woorden, ging de heer Magielsen op 5 oktober 1971 met pensioen en nam afscheid als "polderbaas". Hij overleed helaas al binnen een jaar op 20 september 1972.

Tenslotte

Het laatste stukje gras bleef nog jarenlang onbebouwd, maar werd soms gebruikt als evenemententerrein. Af en toe werd er muziek gemaakt of een voetbalwedstrijd gespeeld.

De doodlopende weg, die eerst Nieuweweg heette, kreeg door de aanwezigheid van tennis- en sportactiviteiten dus wel terecht in 1948 de **nieuwe naam : Sportlaan.**

Het verhaal gaat dat op het laatste stukje grond een koe graasde om het gras kort te houden. Maar die moest weg, omdat de burgemeester niet kon slapen van het ge-loei!

Maar het paard van Maarten Kooy zorgde ervoor, dat het gras kort bleef. Dat paard stond 's nachts te slapen naast de toen nog stille Middenweg.

HERINNERINGEN AAN MIJN KINDERTIJD

Tiny Rood-Van Langen

In 1941 trouwden onze ouders, Nicolaas van Langen (1916-2007) en Johanna Munster (1914-2007), in de oorlog. Er werd wel wat feest gevierd, maar minimaal. Ze gingen wonen aan de Veenhuizerweg 31, te Heerhugowaard Noord, daar ben ik geboren. Het was een landbouwbedrijf. Mijn ouders verbouwden wortelen, uien en bieten. Er waren geen koestallen bij. Opa had het gekocht en mijn ouders huurden het van opa. Het was hard werken. Met goed inzicht en zuinig leven hadden ze in 7 à 8 jaar de schulden afbetaald en was het hun eigendom. Vader kon daar later altijd trots over vertellen. Moeder was een tuinderdochter uit Obdam. Ze was een echte plantenvrouw. Stekken en kweken en zaaien. Ze was de mooie bollengrond van Obdam gewend, en niet de harde klei van de Waard.

*Links:
Veenhuizerweg 31 in de winter*

*Rechts:
Tiny met haar zusje Lida*

Toen ik, als oudste, goed kon fietsen, ik was een jaar of 6 à 7, zei moeder: "Met een emmertje en een schepje aan je stuur fiets je maar naar Veenhuizen tot het Tolhuis, daar klim je over het hek naar de dijk en zoek je molshopen aan de kant van de kerk en schep je je emmertje vol met molshopenprut". Aarde en potgrond kenden we toen nog niet. Later begreep ik het, het was veengrond achter de dijk. Het land waar wij woonden was een polder met klei, grijze, harde klei. Prutgrond, geen goede grond voor de bloemen en planten rond het huis. Jaren later kwam het dijkland weer in beeld. Vader had het gehoord. Wij vonden het rot-

land, zo noemden wij het. Van vader mochten wij het zo noemen. 's Zomers liepen er kalfjes op en in de nazomer werd er gemaaid en gehooïd. Wij moesten 's avonds uit ons werk helpen met hooi schudden voordat het geperst werd tot balen. De jongens, die later onze mannen werden, hielpen dan mee. Maar de balen moesten ook van het dijkland naar de Veenhuizerweg en dat ging niet altijd goed. Met paard en wagen schuin tegen de dijk op, dat viel niet mee. Wij zagen het fout gaan en de wagen kieperde om. Maar het paard vloog gelukkig niet op hol. Met kleinere vrachten en meerder keren op en neer naar de Veenhuizerweg kwamen toch de balen hooi naar huis.

Het Tolhuis, dat was een grote, donkere boerderij met grote bomen op straat. Hier woonde de familie Ursem. Vader kaartte met de twee vrijgezelle broers, Jan en Klaas. Oude vrouw Ursem, die nog wel heel helder was zei op zo'n kaartavond: "Klaas van Langen, je reed 2 keer van de week met dubbele wagens kool naar Broek, naar de veiling. Je roste hem wel want de kool is zeker heel duur". Vader lachte en zei: "Wat ben ik blij dat u zo goed kan rekenen". Zo ging dat in de jaren 50.

Rechts om het Tolhuis ging de Groene Dijk, met een smal, verhard pad. Aan iedere kant van dit pad stond een boerderij van de familie Zuurbier. De families hoorden ook bij ons, bij de Noord. Ze gingen er naar school en naar de kerk, maar daarna hield het op. Er stond een groot hek en je kon niet verder. Vanaf 't Zuid was de andere kant bereikbaar, via de Oostdijk- Plemdijk, Berkmeerdijk en dan linksaf de Groenedijk weer op. Vroeger ook een paardenpad, de Zwarteweg. Nu is de Groenedijk een mooie geasfalteerde weg met grote boerderijen en rentenierswoningen. Richting Kerkweg naar Veenhuizen staan prachtige, robuuste abelen, geplant eind jaren 60, met geweldige, witte stammen, met grote ruisende bladeren. Het is hier prachtig fietsen. Een schilderachtig stukje Heerhugowaard zo op het eind van de polder.

Ik heb natuurlijk nog veel meer herinneringen, die bewaar ik voor een volgende keer, Tiny-Rood van Langen

*Kinderfoto, boerderijfoto: Tinie Rood-van Langen
Overige foto's: archief Jan de Vries en Lex Postma*

Kerkweg Veenhuizen, met zicht naar de Groenedijk en de boerderij van de familie Ursem.

De Kerkweg heette voorheen de Clamwegh, vanwege de ruzie over deze weg, daarna Tolweg. Men moest tol betalen om vanuit Heerhugowaard naar Veenhuizen te gaan. De bewoners van Het Tolhuys, werden belast met het innen van de tolheffing.

Het Tolhuis in 1975. Op dit moment wordt het verbouwde Tolhuis bewoond door Lex Postma

Groenedijk, 1951

Voor de verkaveling eind jaren zestig was de Groenedijk afgesloten met twee hekken bij deze boerderij (rechts nog zichtbaar) en ook bij de Groenedijk nr 6, de boerderij van Reindert van Langen. Het waren draaihekken want de dijk, voor een gedeelte gra,s moest openbaar toegankelijk blijven. In 1967 is de dijk geasfalteerd, waardoor de Noord makkelijk te bereiken was. Daarvoor waren de bewoners meer op Heerhugowaard Centrum gericht.

HET DERDE EEUWFEEST VAN DE POLDER HEERHUGOWAARD

Siem Bakker Nzn

In 1929 was het heel groot feest in Heerhugowaard. In de 300 jaar dat de polder toen bestond, was veel tot stand gebracht. De Heldersche Courant karakteriseerde het jubilerende dorp met deze woorden: "De 3000 HA groote Heer Hugowaard is thans een vruchtbaar gebied met bijna 5000 bewoners. Er staan drie roomsch-katholieke, twee protestantsche en een gereformeerde kerk en 4 openbare, 3 r. k. en 1 christelijke school." De kranten stonden vol van wat er allemaal wel niet te beleven viel op 17, 18 en 19 september in de Waard.

Het gedenkbord

Will Bosma-Kroon, oud-inwoner van Heerhugowaard en nu wonend te Hoofddorp, kocht jaren geleden een exemplaar van het jubileumbord uit 1929 bij een antiquair in Haarlem: "Ik heb eerst nog een dag gearzeld, toen ik het had gezien, maar vond dat ik als oud-inwoner van Heerhugowaard zo iets eigens niet kon laten liggen. Ik heb het opgehaald, voor tien gulden. Het was nog puntgaaf, ook het gouden randje. Ik heb bij het Poldermuseum gevraagd of zich daar ook nog een exemplaar bevond. Degene die mij te woord stond, kon me toen weinig of niets vertellen over de oplage en de geschiedenis ervan. Het exemplaar van het museum was in ieder geval niet zo gaaf. Ik ben nog altijd heel blij met dit bord. Toch een mooi stukje geschiedenis." De achterkant blijkt ook nog wat te vertellen. Het originele (?) ophangtouwje zit er nog altijd aan. Er is ook het merkteken van de firma: MPM Holland. Het verwijst naar Mosa Porcelain Maastricht. Aan dit bedrijf moet het Comité van het Eeuwfeest destijds de opdracht hebben gegeven. De oplage mag dan (nog) niet bekend zijn, "de bordjes zijn voor den geringen prijs van 1 gulden druk verkocht", aldus de Alkmaarsche Courant van 19 september 1929. In Heerhugowaard en bij

Gedenkbord ter gelegenheid van het eeuwfeest in 1929. Met de jaartallen en het polderwapen.

Doorsnede ca. 20 cm.

Foto: Will Bosma-Kroon.

oud-inwoners zullen vast nog wel exemplaren zijn. Zoekt en gij zult vinden.

Veelbelovende voorpret

In de weken vóór de viering van het eeuwfeest was de belangstelling al flink aangewakkerd met berichten in de regionale pers. Op 11 september was er in de Alkmaarsche Courant het bericht, dat het aantal inzendingen voor de land-, tuinbouw en huisvuiltentoonstelling gedurende de feestdagen tot boven de 700 was gestegen. Van geheel andere aard is het bericht van drie weken eerder in de Schager Courant: *De afdeling Langendijk van den A.N.G.O.B. heeft besloten, in samenwerking met andere afdelingen uit den omtrek, te trachten propaganda voor de geheel-onthouding te voeren bij gelegenheid van het 300-jarig bestaan van den polder Heerhugowaard.* Op 12 september liet het Hoofdcomité van het Derde Eeuwfeest weten, dat eenieder die het Polderbestuur wenst te feliciteren, dit kan doen op dinsdag 17 september om drie uur des namiddags in een Lokaal op het Feestterrein. Het Feestterrein is het Sportterrein. Jan Moeijes neemt de gelegenheid te baat om alvast een week tevoren in de

Drankweer Comité geweerd

Het Langendijker Drankweer Comité had aan het Feestcomité, dat de leiding had bij de opening van het Derde Eeuwfeest te Heerhugowaard, gevraagd een stand te mogen innemen op het Feestterrein. Er werd echter afwijzend op het verzoek beschikt. Het Drankweer Comité is echter niet bij de pakken gaan neerzitten, doch heeft een manifest in 1200 exemplaren huis aan huis laten bezorgen, in welk manifest op het noodzakelijke van den drankstrijd werd gewezen en op de wenschelijkheid ook de Waard, op het gebied van het gebruik van alcoholische dranken droog te leggen.

Schager Courant, 18 september 1929.

De Algemene Nederlandsche Geheelonthouders Bond, A.N.G.O.B., werd opgericht in 1897. Drankmisbruik zorgde namelijk voor veel sociale problemen. Leden van de verenigingen waren vaak te herkennen aan een blauwe knoop. Deze geheelonthouders werden daarom ook vaak 'leden van de blauwe knoop' genoemd.

Heldersche Courant zijn bijdrage aan de grote tentoonstelling aan te prijzen voor de "H.H. Motorrijders" de nieuwste typen zoals Harley Davidson, Norton en Raleigh.

Op 14 september wordt het gedenkboek aangekondigd, in opdracht van het Polderbestuur samengesteld door mr. J. Belonje. "Wie dit boek heeft gelezen weet

dat er alle reden is voor de bevolking van de Heerhugowaard om dit heugelijke feit te vieren." Wat stond er zoal in? Henk Komen schreef in De Overhaal van 2020, dat er bijzondere foto's in opgenomen zijn van het Gemaal, namelijk zeldzame beelden van het machinale interieur, zoals allang niet meer te zien. Ook al telt het boek slechts 65 blz., er staat veel wetenswaardigs in dat zijn weg heeft gevonden in de krantenartikelen gewijd aan het 300-jarig jubileum.

Meer dan dertig paarden zijn ingeschreven voor de kortebaan-draverijen, al hun namen worden vermeld zoals Catharina Spier, Maggy Henry, Nella Schoon, Pretty Polly, Pieternel en Miss Zelda Peter. Onder hen ook "bepaalde paarden met uitstekende draverskwaliteiten".

Voor elke inwoner van de uitgestrekte Heerhugowaard is het vervoer naar het Feestterrein goed geregeld met een speciale Feestbus. Drie trajecten met drie diensten heen om één uur, kwart voor twee en half drie en weer terug om half zeven, zeven uur en half acht. Voor elk traject 20 centen per persoon. Omdat vijftienvijfhonderd doorlopende bezoekaarten al

**Per AUTOBUS
naar het Feestterrein
te Heer-Hugowaard.**

Op de aanstaande feestdagen, 17, 18 en 19 SEPTEMBER, zullen de volgende diensten per **Autobus**, naar en van het feestterrein gaan.

1. Ongeveer 1 uur vanaf Winkel—de Frik—Veenhuizer Middelweg—Molenweg—Middelweg naar het terrein.
2. Ongeveer 1 uur 45 min. vanaf den Middelweg—Rustenburgerweg tot aan den Holweg—Rustenburgerweg—Jan Glijnisweg—Draal—Hondenweg—Middelweg naar het terrein.
3. Ongeveer 2 uur 30 min. vanaf den Middelweg—Hasselaarsweg—Westdijk—Roskambrug—Laanweg—Middelweg tot het terrein.
4. Ongeveer 6¼ uur het traject naar de Roskambrug (Zie No. 3).
5. Ongeveer 7 uur het traject naar den Holweg (Zie No. 2).
6. Ongeveer 7½ uur het traject naar de Frik. (Zie No. 1).

De regeling der avonddiensten zal naar omstandigheden worden vastgesteld.

Kosten van elk traject 20 cent per persoon.

Op de autobus is met duidelijke letters aangegeven „FEESTBUS”

Diegenen welke van deze autobusdiensten gebruik wenschen te maken, worden beleefd verzocht, zooveel mogelijk op de bovengenoemde plaatsen bij elkaar te komen, zulks in het groote belang van tijdig te kunnen vertrekken.

HET COMITÉ.

Volksdansen van de Heerhugowaardse volksdansgroep met oudhollands kartonnen dorpje als decor op het Derde eeuwfeest. De groep stond onder leiding van Annie Zomer en de muzikale begeleiding werd verzorgd door Bertus Boekestein. De namen van de stellen zijn bekend, niet hun positie: de echtparen Gijs Dirkmaat, Henk Kort, Ab Rus, Piet Smit, Jan Biersteker, Piet Hittema, Aris Kalf en Jan de Koning.

Foto: Het Oude Gemaal, het Poldermuseum. Heerhugowaard

zijn verkocht, worden er bijgedrukt. De komst van de Commissaris der Koningin en die van bijna alle leden van Gedeputeerde Staten zijn aangekondigd. Om brievenbestellers in de gemeente in de gelegenheid te stellen de feesten 's avonds mee te beleven, is aan hen vrijstelling van de avonddiensten verleend.

Drie dagen eeuwfeesten

In de Nederlandse hervormde Kerk hield Ds. v.d. Kieboom een herdenkingsrede. Hierna kon het feest beginnen: "De gehele polder is in feestdosch. Gevelversieringen, tuinversieringen, eerepoorten, straat- en wegversieringen, geven aan de gemeente een feestelijk aanzien." Geëxposeerd in tal van stands en teveel om alles op te noemen, zijn o.m. auto's,

landbouwwerktuigen, kunstmestsoorten, toepassingen van elektriciteit, meubilering, rijwielen en motorrijwielen, pompen voor bemaling, een broeikas, landbouwvoertuigen en - gereedschappen, schippersbenodigdheden, zuivel- en akkerbouwproducten, broedmachines, veevoerders, vismeel en levertraan. Opvallend is ook de informatiestand over landbouwhuishoudonderwijs. In een afzonderlijke ruimte is een "Museum" ingericht voor de historie van Heerhugowaard, opgetuigd met voorwerpen als Delfts blauw, Boheems glas en oude kaarten. Op 17 september om elf uur hield dijkgraaf-burgemeester Wiebe van Slooten in de muzikant zijn feestrede, die vooral van historische aard was en, net als de tentoonstelling, vol vertrouwen in de toekomst: "Het is hier niet meer de magere Waard". In dezelfde opbouwende trant sprak ook de Commissaris van de Koningin, Jhr.

Roël. Wat niemand op dat moment voorzag: een maand later, op 24 oktober 1929 vond de rampzalige crash op Wallstreet plaats. Het was de inleiding tot de economische crisis van de jaren '30.

Veel ruimte besteedden de kranten aan de talrijke bekroningen van paarden, vee, veevoeder, kaas en boter, kasproducten, appels, handwerken en creatieve prestaties van kinderen en ouderen. Stands waren als gebouwtjes neergezet in oudhollandse stijl, veel personen eromheen droe-

De dames met fietsen maakten deel uit van de optocht. Hun namen zijn helaas onbekend.

Fotoverzameling Henk Komen.

gen oudhollandse klederdracht, ook de opvoering van oudhollandse dansen oogstten groot succes. Het Drankweer-Comité van Langendijk had geen stand toegewezen gekregen.

Onder de deelnemende verenigingen ontbrak uiteraard de gymnastiekvereniging Tavenue niet. De kermis buiten verhoogde de feestvreugde. Veel animo was er ook voor de volksspelen: ringsteken, sleuteltrekken per paard en kar, sprietlopen over een sloot ("onophoudelijk vielen er enkelen in het water"), tobbesteken, kaaskoppennellen, zaklopen en stoelendansen. Iedereen kon meedoen aan het erwten tellen in een fles. De erwten waren voor de zekerheid geteld door rijksveldwachter Visser. 's Avonds was het nog drukker dan overdag, al klaagde de Alkmaarsche Courant over de slechte elektrische verlichting.

Kaarsen en lampions deden het nog altijd veel beter. Op de tweede dag werden 2988 dagkaarten verkocht, op de laatste dag 3500. De draverij trok 3000 bezoekers.

Het polderbestuur nam "met bijzondere ingenomenheid" een snijwerk-tableau in ontvangst, gemaakt en aangeboden door de oudinwoner heer H. Moolenaar te Alkmaar, met het opschrift 1629-1929. Hierover zijn nog geen bijzonderheden teruggevonden. Wel is het Jubileumlied bekend dankzij een oplettende journalist.

De Nieuwe Langedijker Courant van 19 september bracht in zijn verslag de tekst van het lied. De woorden en muziek zijn van M. van Noord.

Vóór 300 jaar een heel wijde plas,
Wat wilg en wat riet dat 's al wat er was.
Toen kwam er de Waard, goed land was het niet,
Wat mager en schraal, der boeren verdriet.
Leve de Waard - leve het land,
Kleiveen en zand - uit water gespaard.

Een best stoomgemaal, een pomp en een dam,
De stompen er uit, goed bouwland er kwam,
Eerst zand, daarna kool, door kunstmest gevoed,
Dan het vaarwater klaar en veilen uw goed.
Leve de Waard enz.

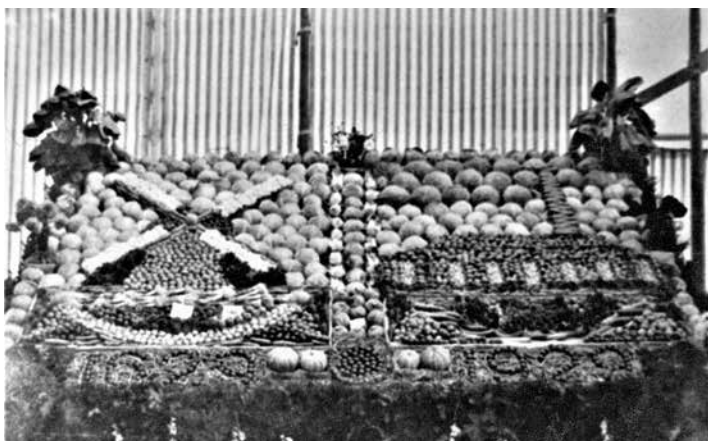
*Een aantal Waarders bij het oudhollandse dorpje van bordkarton. In elk huisje was een nering ondergebracht.
Fotoverzameling Henk Komen.*

*Het feestterrein met de autoshow en de kermis. Op dit gedeelte is nu het hertenkamp.
Fotoverzameling Henk Komen..*

Kortebaandraverijen op de Middenweg. Links café Nieuwhalfweg van Jacob Wester, middenweg 245. Hier staat nu een flatgebouw. Fotoverzameling Henk Komen...

Op de Land-, tuinbouw en huisvlijtentoonstelling was fruit en groente te zien in de vorm van een windmolen en het Waardse poldergemaal.

Fotoverzameling Henk Komen.

Na nog geen vijftig jaar is overal glas,
Geen grond meer te zien, maar broeibak en
kas.

De Waard aan de spits, vooruitgang de leus,
Pakt aan en houdt vol, geen andere leus.

Leve de Waard enz.

*"Hetwelk een daverend applaus ten deel viel",
aldus de krant.*

Het vuurwerk op de derde dag was nauwelijks
voorbij of dreigende wolken pakten zich sa-
men. Menigeen zal de volgende dag hebben
gedacht: "Heerhugowaard heeft het maar ge-
troffen met zijn feestdagen."

Bronnen:

Regionaal Archief Alkmaar. Kranten

Het Oude Gemaal, Poldermuseum.

Foto's: archief Henk Komen

Rectificatie: In de de vorige Overhaal stonden enige foto's met een beschrijving die niet he-
maal juist bleek te zijn. Hierbij de aangepaste tekst, aangeleverd door Henk Komen.

Dit is de Amerikaanse of Hercules windmolen aan de Westerweg. Deze stond schuin tegenover de afslag van de Westerweg met de Schoutenbosweg in Heerhugowaard-noord. De woning met windmolen stond op de ringdijk, dus aan de westzijde van de Westerweg met links ernaast het fietspad. Op de foto is tussen de woning en het huisje met windmolen op de achtergrond de twee-onder-een-kap woning te zien, Westerweg 54a en 54b. Deze woning staat er nog. Vroeger stond hier een wipwatermolen die in 1922 vervangen werd door deze Amerikaanse molen. In 1966 werd deze molen gesloopt. Nog enige jaren stond het huisje achter de molen als enige nog overgebleven dijkhuis in de Waardse polder. Eind jaren tachtig werd het gesloopt.

De houtzaagmolen met windmolentje was inderdaad de timmerwerkplaats van de polder Heerhugowaard, maar stond aan de Oosterdijk op grond van de gemeente Oudorp. Er tegenover, aan de oostkant van de ringvaart, aan Heerhugowaardse zijde stond het voormalige polderhuis dat wel aan de Huigendijk ligt. Dat polderhuis staat er nog en wordt nu particulier bewoond.

DE INBRAAK OP MINA'S HOEVE IN 1929

In onderstaand artikel wordt een verhaal verteld over de Inbraak op Mina's Hoeve, (in die tijd de bank voor de Noordenders), Middenweg 565, in het jaar 1929. Dit verhaal is verteld door S. P. Borst en opgetekend door Marry Overtoom-Bruin, een aangegetrouwde nicht van S.P. Borst.

Het verhaal over de inbraak op Mina's Hoeve, Middenweg 565, in het jaar 1929.

In de tweede helft van de twintiger jaren werd er veel vergaderd door de edelachtbare heer Wiebe van Slooten, dijkgraaf van de polder en burgemeester der gemeente Heerhugowaard. Commissies werden samengesteld om medio september 1929 het '300 jarig bestaan' te vieren van de polder Heerhugowaard. Het zou een groot feest worden.

Op dinsdag 17 september zou van 8.30 - 9.00 uur voormiddags met een algemeen klokgeluid de opening plaatsvinden, gevolgd door kerkdiensten op woensdag en donderdag, met daaropvolgend om 10.30 uur de opening van de tentoonstelling welke inzendingen bevat op Land- en Tuinbouwgebied, Pluimvee en Huisvlijt. Elke avond feest op het terrein. In het centrum aan de Middenweg. Op de laatste avond trokken zeer veel inwoners naar het feestterrein (evenals de kroniekschrijver) om een dansje te wagen op de dansvloer in de open lucht en te kijken naar een groot vuurwerk op deze mooie avond

Maar door de grote toeloop van de inwoners alom bekend werden er door niet-inwoners medio september ook een 'bijeenkomst' gehouden met een heel ander doel voor ogen. Het was een prachtige gelegenheid. Praktisch geen inwoner thuis wat wel meer gebeurt tijdens vakantie of feestelijkheden. Zo trokken enkele personen naar Heerhugowaard de Noord om zo mogelijk hun slag te slaan bij de coöperatieve boerenleenbank. Zij wisten door de achterdeur van de koegang in huis te komen van de boerenstolp en door een korte tussengang op de dors te komen. Zoals in die tijd gebruikelijk was, was er in een woonhuis of boerderij provisorisch een kantoor ingericht om de clientèle te ontvangen yanachter de tafel waarachter meestal de kluisdeur open stond waar het geld en waardevolle stukken waren opgeborgen. * het kantoor was gevestigd in de boerderij van de kassier A.A. Overtoom, op Middenweg 565. Er was een kantoorruimte gebouwd van hout, gelegen tegen de gang van het voorhuis.

PROGRAMMA

DINSDAG 17 SEPTEMBER

9 uur v.m. algemeen klokgeluid.

10 uur v.m.: Kerkdiensten.

11 uur v.m.: Optocht van Vereenigingen, Corporaties, Paardruiters, opgeluisterd door de plaatselijke Muziekkorpsen.

Opstelling der Optocht op het Sportterrein; route naar de Rustenburgerweg en Halte Middelweg. Ontbinding der optocht op het Sportterrein.

12 uur v.m.: Feestrede uit te spreken door den Ed. Achtb. Heer WIEBE VAN SLOOTEN, Dijkgraaf van den Polder en Burgemeester der Gemeente Heerhugowaard, welke rede zal worden gehouden op het Feestterrein, gevolgd door de officiële ontvangst van het Eere-Comité.

Door de gezamenlijke Zangverenigingen uit de gemeente, zal worden gezongen: „Bede voor het Vaderland“ (Zie voor den tekst in het tekstboekje.)

13 uur v.m.: Openingsrede door den Voorzitter der Tentoonstellings-Commissie, de Heer S. BRUGMAN, gevolgd door officiële opening der Tentoonstelling door een der Autoriteiten.

De Tentoonstelling omvat inzendingen op Land- en Tuinbouwgebied, Pluimvee en Huisvlijt.

Na bezichtiging der Tentoonstelling zullen Oud-Hollandsche dansen worden uitgevoerd.

De Tentoonstelling blijft geopend tot 's avonds 6 uur.

18 uur n.m.: Aanvang der Avondfeesten.

Vervolg Programma

WOENSDAG 18 SEPTEMBER.

9 uur v.m.: Opening der Tentoonstelling.

10 uur n.m.: Groote Handicap Draverij op het terrein van heer P. Kostelijk Pzn. (Zie hiervoor de aanplakbiljet)

Op het feestterrein des namiddags 2 uur samenkomst van alle schoolkinderen, feestelijk onthaal, opvoering tooneelstukje enz.

12 uur n.m.: Sluiting der Tentoonstelling.

18 uur n.m.: Aanvang der Avondfeesten.

Gedurende de avondfeesten van den eersten, zoodanig van den tweeden dag, zullen door de plaatselijke Deelname onder leiding van Mej. A. ZOMER, oud-Hollandsche dansen worden uitgevoerd.

Na afwerking van het programma der avondfeesten zal het programma is opgenomen op pag. 22 van het programmaboek, sluiting door den Voorzitter.

Vervolg Programma

DONDERDAG 19 SEPTEMBER

9 uur v.m.: Opening der Tentoonstelling, en aanvang der Volksspelen, welke zullen worden ingezet met: Ringsteken en Sleuteltrekken. (Zie programma der Volksspelen op pag. 21.)

10 uur n.m.: Voortzetting der Volksspelen, waaronder Springen, Hardprikken, Tobbesteken, Estafette wedloopen, Koppensnellen, Zakloopen en Stoelendans.

12 uur n.m.: Sluiting der Tentoonstelling.

18 uur n.m.: Aanvang der Avondfeesten.

Tijdens de avondfeesten van dezen dag: Groot schitterend Vuurwerk.

Na volledige afwerking van het totaal programma, sluiting der feesten door den Voorzitter.

Op het terrein gedurende de feesten, muziek door de plaatselijke muziekkorpsen.

Voor den dansvloer op het feestterrein, afzonderlijk muziek. Het terrein is gedurende de avondfeesten schitterend verlicht, terwijl door radio-verbinding, elk verzoek of aankondiging even nummers duidelijk zal worden bekend gemaakt.

De onmiddellijke nabijheid van het feestterrein, prachtig parkeerparken.

Het programma uit 1929 van de feestelijkheden ivm 300 jaar Heerhugowaard

Het voorhuis Mina's Hoeve, Middenweg 565, in 1912 gebouwd door A.A. Overtoom (1868-1941). Hij noemde de boerderij naar zijn vrouw Mina. De stolp achter het voorhuis had de naam Zeldenrust en was gebouwd in 1889.

Kassier Adrianus Ant. Overtoom.

Aan de achterzijde van het kantoor, tegen de dors, stond de brandkast en daar werd het houten schot uitgebrouwen door vandalen. Op een gebroken bezemsteel werd de brandkast over de dors naar buiten gerold. De brandkast werd bewerkt met een kopbeitel en een flinke hamer. Op de Middenweg liep een persoon om eventueel bij onraad de brandkastkrakers te waarschuwen. Zoals u kunt begrijpen was het een brandkast van klein formaat. De kassier A.A. Overtoom lag in het voorhuis in bed, hij was ziekelijk. Zijn echtgenote was hardhorend en de beide zoons van de kassier waren naar 't Centrum om feest te vieren. Naast kassier Overtoom woonde Cees Bleeker, later woonachtig op 'Rozenhout', genoemd naar het 3 hectare bos wat daar gelegen was. Buurman Cees Bleeker was ook naar het feestterrein getogen, want ook hij hield erg van de gezelligheid. Zijn echtgenote was thuis, zij lag in bed en paste op drie kinderen. Zij hoorde het lawaai van hamerslagen, maar durfde geen alarm te slaan. Ook kassier Overtoom meende iets te horen, maar dacht dat men bezig was een paard te beslaan om verloren stiften weer in de hoefijzers te slaan. Hij had echter niet de gedachte dat er ingebrouwen werd. Ongeveer half twaalf in de avond kwam Cees Bleeker thuis, waar zijn vrouw hem tegemoet ging en

sprak met heesheid in haar stem van de zenuwen: "Noh Cees, wat er allegaar beurd is, dat weet ik niet bai buur Overtoom, d'r was zoveel herrie dat ik denk as dat ze buvrouw Overtoom vermoord hewwe". Op dit gezegde ging Cees Bleeker terstond naar de burenen Dirk Koomen en Jan Deken, maar die durfden niet mee te gaan. Toen is hij alleen naar buurman Overtoom gegaan en belde daar aan. Buurman Overtoom zeide: "Och jong, ze hewwe bai moien inbrouwen en m'n hele brandkast leegroofd, fl.2500,- van de Boerenleenbank en fl.700,- van mezelf". Later bleek dat de inbrouwen achter het land waren uitgegaan richting de spoorlijn. De daders hebben ze nooit kunnen achterhalen. Er zijn politiefoto's gemaakt maar het heeft geen resultaat opgeleverd. Toen de jongste zoon, Piet Overtoom, ca. 24.00 uur aan kwam fiet-

HEERHUGOWAARD.

De daders gepakt?

Naar de N.R.Ct. vermeldt, zijn de vermoedelijke daders van de inbraak, waarbij f 3000 werd gestolen bij den kassier van de Boerenleenbank te Heer-Hugowaard, opgesloten. Het zijn P. K. te Zuid-Scharwoude en H. O. te Noord-Scharwoude.

in de Alkmaarsche Courant van 28 september 1929 stond op pagina 7 het volgende berichtje:

Het is niet duidelijk of dit de daders waren natuurlijk.

sen met zijn meisje Trien Verwer stonden vele mensen op de weg te praten over de inbraak die bij de Boerenleenbank had plaatsgevonden. Maar de avond van Piet Overtoom was er volgens hem niet minder om.

Cees Bleeker heeft later de opengebroken brandkast gekocht voor fl. 1,- om deze te gebruiken voor houtbak. De brandkast was wel geschikt gebleken om waardevolle papieren en geld tegen brand te vrijwaren maar niet tegen inbraak met bruto geweld. De brandkast bestond uit dun plaatijzer met kalk er tussen. Het voorhuis, waar de familie Overtoom lag te slapen in een bedstee is in 1912 gebouwd en in 1977 weer afgebroken.

Mina's Hoeve met balkon, gesloopt in 1977. Achter het huis zie je nog juist de punt van de boerderij. Die werd toen verbouwd tot woonhuis.

De boerderij, die ooit Zeldenrust heette. Prachtig verbouwd en nu te koop en verkocht (2020). Na de familie Overtoom hebben hier al diverse eigenaren gewoond.

Wie was S.P. Borst

S.P. Borst (1911-2003) was inwoner van Heerhugowaard Noord en hij heeft jarenlang gewoond aan de Middenweg 498. Hij was getrouwd met Wilhelmina, Cornelia, Regina (Mien) Overtoom (1916-2002). Vader van Wil Borst (jong overleden, 29 jaar) Henk, Piet en Sam Borst.

Hij deed veel archiefonderzoek naar de Historie van Heerhugowaard, naar diverse families en was vaak in de verschillende archieven in grote plaatsen te vinden. In Haarlem, Den Haag, in de archieven van gemeentehuizen en kerken. In zijn tijd was er geen internet.

Hij heeft een mooi artikel geschreven in "Bommen op Heerhugowaard". Zijn naam kom je regelmatig tegen in oude gidsjes. Ook heeft hij artikelen geschreven in de jaarboeken van het Westfries Genootschap.

Hij werkte bij de voorloper van de UWV, de ASF. Hij is geboren in 1911 op de Blokhuizen, gemeente Oude Niedorp. Hij heeft in het begin van zijn huwelijk (1938) op de Basserweg (Stationsweg) gewoond. Daarna is hij verhuisd naar Heerhugowaard Noord. Hij heeft gewoond in de boerderij Harlingen (oude boerenleenbank), in een van de gemeentewoningen op nr 499 en daarna op de Middenweg 498. De laatste jaren woonde hij in Heerhugowaard Centrum.

Foto: S.P. Borst (1911-2003), de amateurarchivaris. foto uit het boek: "75 jaar H.Hart van Jezuskerk, geschiedenis van een parochie", samengesteld door Jos Beers.

HEERHUGOWAARD DE NOORD, TOEN EN NU EN MISSCHIEN NOG IETS DAARTUSSEN...

Dit is een verhaal over de boerderij 'Rozenhout', aan de Middenweg 487. Al vrij snel na de drooglegging van Heerhugowaard in 1629 werd er op deze plek een boerderij gebouwd. Het was een grote boerderij, met wel vier haardplaatsen, want een kleine boerderij had er maar twee. Wanneer de boerderij de naam 'Rozenhout' heeft gekregen, is niet bekend. De boerderij lag bijna rondom in de bossen (hout is de oude naam voor park of bos), dus daar zal het vast mee te maken hebben. Het lijkt wel alsof boerderijen regelmatig in de brand vliegen. Zo ook met deze grote boerderij. In 1908 ging Rozenhout door brand verloren. 13 jaar later, in 1921 brandde de herbouwde boerderij tot op de grond af.

Boerderij Rozenhout, voor 1905, met Duifje Leegwater en haar vader Hendrik Leegwater

— Heer-Hugowaard.
De groote bouwhoeve „Rozenhout“ van den heer K. Ursem ging in den nacht van 19 op 20 Aug. in vlammen op. Ongekleed hebben de bewoners, man, vrouw en zoon, zich in veiligheid kunnen brengen. De laatste heeft nog een kastje en wat kleeren weten te redden. Overigens is alles verbrand. Een graanscheff van den heer H. Reijne daar opgetascht om te worden gedorscht bleef behouden. O.a. gingen verloren: rijtuigen, gereedschappen, ongeveer 7 koe hooi, een groote partij bloembollen. Huis en roerend goed waren maar matig verzekerd. Het eerstgenoemde bij den Boerenbond, al het overige bij de h.h. Eecen te Oudkarspel. Ook een groot aantal kippen is in de vlammen omgekomen en vermoedelijk ook de hond. Ter beveiliging van aangrenzende gebouwen werd de spuit van Veenhuizen gehaald, welke om 3 uur nog bezig was met de blussching, hoewel ruim elf uur de brand uitbrak.

Alkmaarsche Courant, 19 augustus 1908

UIT HEER-HUGOWAARD.
Vermoedelijk door schoorsteenbrand is de kapitale boerenplaats „Rozenhout“ in den nacht van Zondag op Maandag verloren gegaan. De bewoners werden gewekt door het geknetter van het vuur, zoodat ze bijna ongekleeed zich in veiligheid moesten brengen. Het vuur greep snel om zich heen, zoodat letterlijk niets gered is kunnen worden en zelfs een paard, 3 koeien, 2 kalveren en een zeug met 12 biggen omkwamen. De heer Stroomer lijdt door dezen brand aanzienlijke schade, doordat deze bij lange na niet door verzekering wordt gedekt.
Het vroegere „Rozenhout“ is voor 13 jaar afgebrand.

Alkmaarsche Courant 29 november 1921

De boerderij Rozenhout is opnieuw herbouwd. Cornelis Bleeker werd na de heer Strooper de nieuwe huurder. In 1926 kwam zijn zoon, ook Cornelis Bleeker (1901-1980) op de boerderij wonen. Hij was getrouwd met Alida Bos (1900-1974). Zij kregen 12 kinderen. Twee zoons (Theodorus en Jacobus) zijn naar Nieuw Zeeland geëmigreerd, zoon Johannes ging naar Canada. Zo woont Math

nog in Langedijk en Tom in Heerhugowaard Noord.

In 1947 werd de stolp verbouwd, voorin de keuken, de woonkamer en de slaapkamer. Links achterin de koestal, en rechts de dars. Later werd de keuken vergroot en de stal werd verbouwd tot douche en slaapkamers.

Familiefoto Bleeker 1948. Rij achter; Cor, Kees, Lia, vader Cornelis, Aat, Theo, Voorste rij Riet, Hans, Piet, Tom, Math, Rina, moeder Alida en Jaap.

De familie Bleeker was tijdens de oorlog een toevluchtsoord voor veel mensen uit de Randstad. Tijdens de winters en vooral tijdens de hongerwinter waren zij op zoek naar eten en onderdak. Ze werden nooit teleurgesteld, terwijl het gezin Bleeker zelf ook veel monden moest voeden. Als dank hebben ze brieven ontvangen met daarop ontroerende be-

dankjes. Deze brieven zijn uiteindelijk allemaal naar het Regionaal Archief verhuisd. In 1970 nam zoon Kees Bleeker, samen met zijn vrouw Riet Weel het bedrijf van zijn vader over. In 1993 werd de woning geheel voor bewoning verbouwd. Tot 2007 hebben zij hier nog gewoond. Daarna werd de familie Bakker de eigenaar van Rozenhout.

Wormerveer, 9 Maart 1945.

Geachte familie Bleeker,

Wederom onze hartelijken dank voor de verstrekte gastvrijheid, en vooral nog voor de aardappelen.

Om nu maar met de deur in huis te vallen, zeg men wel eens, wilde ik u vragen of dat meisje nog gekomen is, waarover u sprak. Indien dit niet het geval zou zijn, mag dan Willy u komen helpen.

U weet u nog een paar andere adressen voor mijn oudste dochter zijn.

Confin schrijft u ondanks uw druk gerin, ons nog even hierop terug.

Met vele hartelijken groeten van ons alle, aan u alle.

J. A. Hoff.

29-12-1944

Geachte Mijnheer en Mevrouw Bleeker,

Hartelijk dank is u voor de heerlijken stroopkoek die Bob en Fried voor ons meebreacht, ook voor de goede gastvrijheid die de kinderen bij u genieten.

Het komt in deze zeer moeilijke tijd zoo zeldzamer voor dat er menschen zijn die het zoo goed begrijpen als u beiden.

Bob vertelt wel liefs van u allen, voor de kinderen komt de mist uitgespraat.

Nu de oorlog hoop ik een kennis met u te maken, u heeft beloofd dat ons te komen bezoeken waar we ook vast op rekening.

Met hartelijken groeten
E. J. C. Hendriks
Bakker.

Voorbeelden van brieven die de familie Bleeker heeft ontvangen tijdens WO2

Wat zijn mijn herinneringen aan de familie Bleeker?

Wij woonden iets verder op de Middenweg, nr 496. Op weg naar de Sint Josephschool liep ik langs de oprijlaan, want de boerderij lag behoorlijk ver van de weg af. De familie Bleeker was de eerste familie in onze buurt, die een televisie had. Op woensdagmiddag, 5 uur, mochten we bij hen tv kijken. We liepen achterom, door een lange gang waar we onze schoenen uit moesten doen. De tv stond in de keuken en ik weet het niet meer precies, maar ik denk dat we een cent in een bakje stopten. Daar keken we o.a. naar Dappere Dodo. Totdat de burens naast ons tv kregen, toen gingen we daar naar toe. Als ik naar de foto van het gezin Bleeker kijk, herken ik moeder en vader Bleeker nog. Ik herinner me Piet Bleeker (Pietje, noemden wij hem), die vaak op zijn fiets langs reed, en iedereen enthousiast begroette. Tom Bleeker kent iedereen in de Noord, hij woont er nog steeds samen met Emma. Rina Bleeker vond ik wel leuk, maar dat kwam omdat mijn zus ook Rina heette en

zij ongeveer even oud zijn.

Toen ik een jaar of 12 was, heb ik in de schuur bij Kess Bleeker bollen gepeld. Een man die volgens mij altijd lachte en hard praatte.

Het is mooi om te lezen wat deze familie voor veel mensen heeft betekend in WO2. Iets wat ik nooit heb geweten, maar wat ik graag in dit stukje kwijt wil.

Bronnen:

- Ik heb informatie gehaald uit het boek van Henk Komen; Stolpboerderijen in Heerhugowaard, deel 3., Moord en brand op Rozenhout, Middenweg 487, blz 127,128,129
- Uit de kranten van het Regionaal Archief heb ik de krantenartikelen gevonden, deze stukjes werden ook genoemd in het boek van Henk Komen
- De foto van de familie Bleeker en de brieven komen ook uit de Collectie Regionaal Archief, Erfgoed van de oorlog, 1940-1945.

Gemma Groot, voorzitter Stichting Historisch Heerhugowaard

ONBEKENDE FOTO'S

Een paar foto's uit onze collectie waarvan wij eigenlijk weinig of niets weten. De afbeelding linksonder is uit 1949.

WIE KAN ONS HELPEN?

HEER HUGO EN ZIJN WATERPLAS

Tekst: John Moesker

Soms hoor je mensen wel eens zeggen dat zij dolgraag in de Middeleeuwen hadden willen leven. Als zij hun voorkeur nog wat nauwkeuriger maken dan belanden ze namelijk al snel bij de rol als koene ridder. Deze dagdromers zijn al snel te ontnuchteren als ze de geschiedenisboekjes zouden lezen over West-Friesland in die tijd. Ik vermoed dat zij vief tot de keuze zullen komen om de "tijdmachine" onaangeroerd te laten en ridder Ivanhoe te bekijken via de kleurentelevisie.

Want West-Friesland in de Middeleeuwen was haast net zo onherbergzaam als nu de moerasgebieden van de Amazone. Terwijl de ene voet nog vaste bodem voelde dreigde de andere stapper al onder te gaan in de soppigheid van de modder. Kortom; één grote waterwirwar waar water wild welig tierde.

Temidden van die waterwoestenij woonde een volkje dat als moeilijk en weerbarstig is te bestempelen. Heersers in die tijd zouden de lezer in geuren en kleuren kunnen vertellen hoeveel moeite zij hebben moeten doen om die Westfriezen te laten wennen aan de wetten van de Middeleeuwen. Menigmaal moet er in dit gebied strijd zijn geleverd. Even vaak zal de "gevestigde orde" het hebben moeten afleggen tegen de "barbaren". Wat die Westfriezen niet ontzegd kan worden is hun dapperheid. Maar tegelijker tijd waren ze ook vol vrees voor de goden en voor het genadeloze water dat dikwijls zonder aankondiging have en goed kon overspoelen.

In die barre tijd moet Heer Hugo hebben geleefd. Als we tenminste afgaan op een in 1950 verschenen boekje van Joh. P. van Mullem, destijds predikant van Akersloot. Volgens deze schrijver had Heer Hugo, of Huig van Assendelft, grote landerijen en waterpartijen in zijn bezit in dit deel van West-Friesland. Ook de Waard was eigendom van deze edelman. Heer Hugo was geen onbelangrijk man. In 1235 en 1238 wordt zijn naam al in verband gebracht met roemruchte edellieden als Dirk van Velsen, Gijsbrecht van Amstel, Herman van Woerden en IJsbrand en Symon van Haarlem. Heer Hugo hoorde dus tot de allerbeste(!) kringen van de toenmalige ridder jet-set. Ook toen was het al in zwang

om mensen bijnamen te geven. Zo wil het verhaal dat Heer Hugo ook wel Hugo van de Huigendijk werd genoemd. Die "Hugendyc" scheidde destijds al de waterpartijen van de Schermer en de Huigenwaard. Als we mogen afgaan op publicaties, zou die waterkering toen een niet al te brede dijk zijn geweest. Waarschijnlijk dus ook geen "heerbaan" voor het vervoer van soldaten en hun bagage, op doortocht naar het hart van West-Friesland, om daar de bevolking eens mores te leren. Trouwens, al zou die dijk in staat zijn geweest om het krijgsvolk te torsen, de route zou doodlopen in onbetrouwbaar moerasgebied.

Het is waarschijnlijk dat de Huigendijk is aangelegd in de eerste helft van de dertiende eeuw, nadat bij een grote watersnoodramp de dijk tussen St. Maarten en Schagen was vernield.

Heer Hugo van Assendelft moet na de catastrofe diep in de schatkist hebben getast om de dijk te herstellen. Bovendien besloot hij een reservedijk aan te leggen die zijn gronden bij Schagen als ook zijn Waard diende te beschermen. Dat werd de Huigendijk.

Daarmee deed hij belangrijk werk. Want als de Huigendijk er niet zou zijn geweest kon het water van de Schermer en Huigenwaard zich gemakkelijker met elkaar verenigen. Bovendien, en dat is nog veel belangrijker, zou het water van de toenmalige Zuiderzee vrij spel hebben gehad tot ver in West-Friesland.

Over "onze" Heer Hugo is verder weinig bekend. Over zijn laatste levensdagen rept geen enkele biograaf. Wel moet hij voor 1254 de laatste adem hebben uitgeblazen want toen werd hij al "wijlen Hugo" genoemd.

Er gaat nog één merkwaardig verhaal over de Waard en de omgeving. Het moet in de Middeleeuwen zijn geweest dat het op en om dit gebied behoorlijk moet hebben gespoekt. Het dwarse karakter van de Westfriezen moet voor de graven van Holland vaak aanleiding zijn geweest om, door middel van krijgsgewoel, deze woeste rakkers onder de duim te houden. De successen waren voor beide partijen sterk wisselend.

Zo sneuvelde in 1256 koning Willem 2 in de Berkmeer (Veenhuizen) toen hij in gevecht was met de Westfriezen. Het verhaal wil dat Willem met zijn paard door het ijs zakte, waarna de plaatselijke bevolking de, toen nog maar 28-jarige, koning simpelweg doodknuppelde. Oog om oog, tand om tand gold toen ook al als devies.

John Moesker

Bron:

*Historische fragmenten van een poldergemeente.
Uit vroegere gemeentegidsen Heerhugowaard*

GEBEURTENISSEN UIT EEN NOG NIET EENS ZO VER VERLEDEN

Jan Swart

Na de tweede wereldoorlog volgde er een periode waarin de boerenstand schoorvoetend overging tot de aanschaffing van een automobiel. De fraaie paardenbrik maakte ruimte voor een gebruikte Opel Rekord, die ook aan collega veehouders ruimte bood om op dinsdagsmorgen naar Purmerend mee te rijden. Die overgang van paarden tractie naar auto verliep niet altijd even vlekkeloos.

Kocht je bij Arie de Groot een auto, dan deed Arie voor hoe dat werkte, hoe je het vehikel moest starten, hoe de koppeling, de versnellingspook en het gaspedaal bediend moesten worden en daarna werd je min of meer aan je lot overgelaten. Aan een niet al te technisch gebruik van het gaspedaal kon je aanvankelijk de komst en het vertrek van Jan van Stralen, de paardenman, vaststellen. Hij was zijn leven lang gewend geweest met paarden om te gaan en kon daarmee lezen en schrijven. Als je hem in het begin vroeg hoe de auto beviel, zei hij: "Geef mijn maar een peerd. As je deer "Ho" teugen zeg, den stopt ze"

Iemand die al vrij spoedig inspeelde op de maatschappelijke verandering in dat opzicht was Lubbers. Aan de Stationsweg, tegenover de meubelhandel van Piet Glas, vestigde hij "De eerste Noordhollandse Autorijschool". Aan de voorgevel van zijn woning liet hij dat met grote letters weten.

Wie geen autorijschool nodig, omdat hij het autorijden in feite wel beheerste, was Jan Hittema, zoon van de melkrijder van Excelsior, Piet Hittema. Jan was een zeer beminnelijk mens, maar had een handicap. Hij had een gebochelde rug. Jan was klein, maar functioneerde uitstekend als magazijnmeester bij Arie de Groot.

Hoewel Jan op zich wel kon autorijden, had hij geen rijbewijs endat was soms wat lastig in een garagebedrijf of liever gezegd, het zou handig zijn als Jan wel een rijbewijs zou hebben, want dan kon hij bij een spoedeisende klus even naar Alkmaar naar Forddealer Willem Schmidt rijden, als een bepaald onderdeel op dat moment niet voorraad was. Het technisch autorijden was Jan dus wel machtig en wat de verkeersregels betrof hij wist van verbodsborden en van gebodsborden, waar je niet mocht parkeren en waar je

niet mocht stoppen.

En dan was je wat dat betreft al een heel eind op dreef Jan vroeg zijn rijbewijs aan en werd op een gegeven moment verzocht om in restaurant Kinheim, tegenover het station, in Alkmaar te verschijnen. Daar werd hij opgewacht door degene, die het rijbewijs af zou nemen. Dat was in die tijd één persoon met de naam Mater. De theoretische vragen die Jan werden voorgelegd beantwoordde hij naar behoren, waarna de rijvaardigheid werd beoordeeld. De heer Mater nam naast Jan in de auto plaats. De rit voerde door de binnenstad. Over de Dijk, het Waagplein, de Houtil en rechtsaf de Langestraat in. Hoewel Jan wat gespannen was ging het allemaal gelukkig naar wens. Jan had een Amerikaanse Ford van de baas mee gekregen. Omdat hij niet groot van stuk was en een bochel had, had hij wat moeite om door het stuur, over de motorkap het straatbeeld te beoordelen. Hij reed dus vanuit de Houtil de Langestraat in, maar vergat daar één ding: zijn richtingaanwijzer terug te zetten (in die tijd ging dat niet automatisch) De heer Mater, die de handicap had, dat hij stotterde, zag dat Jan zijn richtingaanwijzer vergat. Hij zag het nog even aan, maar zei toen:

"P..p..p..p..pijl weg!", daarmee duidende op de richtingaanwijzer, die nog uitstond. Toen hij zag, dat dat geen resultaat had, herhaalde hij: "P..p..p..p..pijl weg!" Jan, die toch wel wat nerveus was, dacht; "Pijlweg, Pijlweg"?? Hij was redelijk bekend in de binnenstad van Alkmaar, maar van de Pijlweg had hij nog nooit gehoord. Na de tweede aanwijzing raakte hij helemaal de klus kwijt. Aan het eind van de Langestraat keek hij alle kanten uit, maar ontdekte geen Pijlweg. En zodoende ging hij niet links en ging hij niet rechts.

Maar voor hem was de Grote kerk. Het ging niet hard en dus viel de schade mee, toen hij tegen de kerk aanreed.

Of Jan nog een keer moest terugkomen bij de heer Mater, of dat deze misser door de vingers werd gezien, vermeldt het verhaal niet.

"IN DEN GOEDEN OUDEN TIJD"

Tekst: Rob Estoppey

In 1823 maakten Jacob van Lennep en zijn vriend Dirk van Hogendorp een reis te voet, per trekschuit en per diligence door de Noord-Nederlandse provincies.

Van Lennep hield hiervan een dagboek bij dat een boeiend beeld geeft van het leven in die tijd.

Zij begonnen hun tocht vanuit

Amsterdam en trokken via de Zaanstreek naar Purmerend, Hoorn en Enkhuizen. Uit het reisverslag kunnen wij opmaken dat het

Noordhollandse platteland tamelijk welvarend was in die tijd. Er wordt gesproken over "belommerde wegen, met fraaie boerenplaatsen, nette bloemperken en vette landerijen met heerlijke runddieren". De steden echter, met name Enkhuizen, waren na de rijkdom van de voorgaande eeuw zwaar in verval.

De Zaanstreek wordt als zeer welvarend beschreven met veel industrie in de vorm van olie-, houtzaag- en papiermolens. Ook leven er schatrijke renteniers. Opmerkelijk is bepaalde regelgeving zoals b.v. in Broek in Waterland

waar men "'s avonds geene pijp en overdag niet dan met een dopje mag rooken; ook moet men van het paard stappen en het aan de toom leiden". Enkhuizen was in diep verval. "Overal waren de schoonste huizen gesloopt, en die nog bestonden dreigden in te storten en de magazijnen der eens zo bloeiende Oost Indische Compagnie bestaan niet meer, slechts één huisgezin, dat nog meest te Leyden woont houdt nog koets en paarden, terwijl er in 1800 achttien waren en de groote (haring) visserij is bijna geheel vervallen"

Van Lennep en Van Hoogendorp, beiden van goede komaf, hadden in veel plaatsen die zij bezochten goede introduc-

ties bij de notabelen die hen rondleidden en te dineren vroegen.

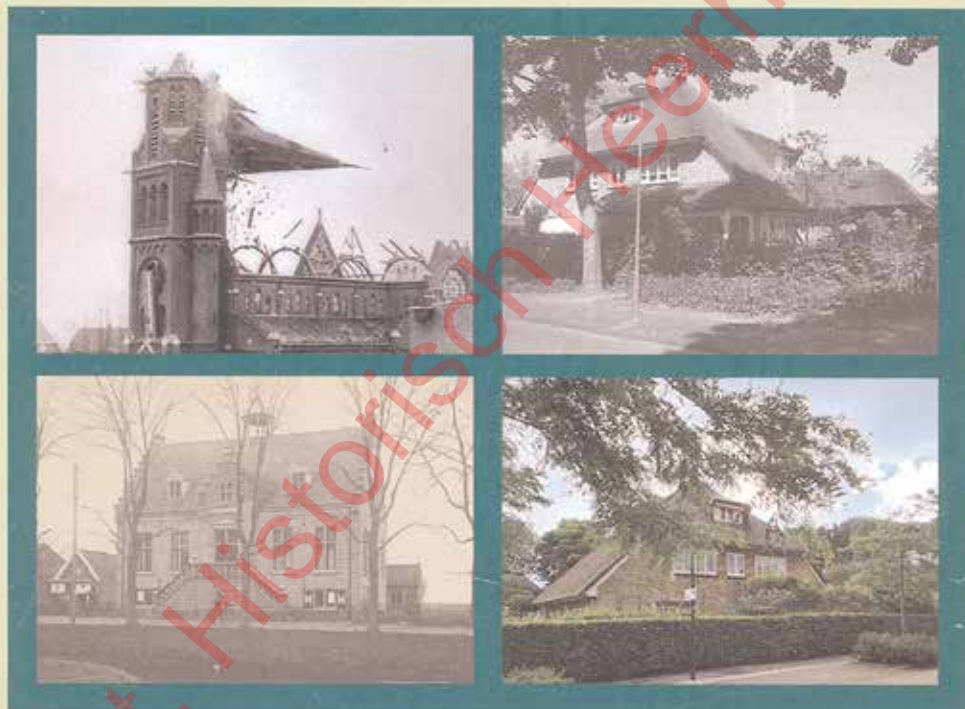
Opmerkelijk is dat, hoewel men onaangekondigd op bezoek kwam, men bijna altijd welkom was en er volop tijd bleek te zijn om zich met de bezoekers bezig te houden.

Een boeiend reisverslag uit een tijd waarin drukte en haast niet leken te bestaan.

Jacob van Lennep
1802 - 1868

Wandelroute door het oude Centrum van Heerhugowaard

Aangeboden door:
Stichting Historisch Heerhugowaard
historischheerhugowaard.com

Door de pandemie zijn we al twee jaar niet in de gelegenheid om een donateursmiddag te organiseren. We wilden naast deze Overhaal de donateurs een stukje geschiedenis van het oude centrum meegeven via een wandeling. U kunt natuurlijk ook de fiets pakken.

Al onze donateurs krijgen deze wandelroute geleverd bij de nieuwe Overhaal.

Copyright St. Historisch Heerhugowaard